

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ XVI

ЛЮТИЙ — 1966 — FEBRUARY

Ч. 132

ТОРОНТО

НЬЮ-ЙОРК

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Французенко

Редагує Колегія в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвиськом
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00

24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

(In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent)

President: M. FRANCUZENKO

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії: Євгена Плужника, Адрія М'яст-
ківського, Юрія Коломийця. С. Голубенка — Твір, що прославив
Україну на цілий світ. Л. Кауфман — Маруся Чурай. Пісні Марусі
Чурай. Початок вищої освіти на Україні. Є. Мермберг — Д. М. Щер-
баківський. Д. Гуменна — Наші діти. В. Брейнголст — Мистецтво бу-
ти батьком. І. Піддубний — Потрібні радикальні заходи для розвит-
ку ОДУМ-у. З одумівського життя й праці. Різне.

ОДУМ В ЧІКАГО

запрошує Вас, Ваших друзів та знайомих на

ОДУМІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ

музики, пісні, танцю та слова

у виконанні струнної оркестри, струнного ансамблю,
ансамблю бандуристів, співочих груп хлопців та дів-
чат та танцювальної групи філії ОДУМ-у.

Неділя, 6-го березня, 1966 року — 6-та год. вечора
АВДИТОРІЯ ШКОЛИ ШОПЕНА.

Вступ: дорослі 2 дол., молодь \$1.50, для дітей до 12 років
вступ безкоштовний.

Допоможіть нам бути точними — приходьте на концерт
ОДУМ-у на призначену годину!

ЧИ ВИ ПЕРЕДПЛАТИЛИ АЛЬМАНАХ-ЗБІРНИК ОДУМ-У?

Альманах-Збірник ОДУМ-у вже готовий до друку й в ско-
рому часі буде видрукований. Він матиме коло 300 сторі-
нок. Матеріали, що стосуються праці філій, та інші матері-
яли, прикрашені сотнями фотографій з усіх галузей одумів-
ського життя. Статті, нариси, поезія та ін. поміщені в Аль-
манасі є цікаві як для молоді, так і старшого громадянства.

**Ціна одного примірника в твердій оправі (увесь наклад бу-
де в твердій оправі) за попереднім внесенням грошей, пе-
ред закінченням друку 4 долари, після видрукування Аль-
манах коштуватиме 5 доларів.**

Передплату приймають в США:

Mrs. Maria Jewsevka
4915 N. Marvine St. — Philadelphia, Pa., 19141

в Канаді:

Mr. O. Denesiuk
99 Burnside Dr. — Toronto 4, Ont., Canada

ПОЕТ-ІМПРЕСІОНІСТ

Надходить 30 річниця з дня смерти талановитого українського поета-імпресіоніста Євгена Плужника.

Молодий письменник, який вмер на засланні в Соловках 2 березня 1936 р., за короткий час створив цікаві по своїй самобутності та індивідуальності поезії.

Досі видано лише 3 його збірки, з них остання "Рівновага" з'явилася вже за кордоном через 12 років після смерти поета. Правда, за останньою інформацією на Україні готується нова (звичайно, ретельно цензурована) збірка поезій Плужника.

Не вдаючися до докладної аналізи чи оцінки творчості Євгена Плужника, слід відмітити притаманну йому конкретність образу, ляконічність і філософську щирість у поезії.

Деякі з цих поезій ми подаємо до ласкавої уваги наших читачів.

**
*

*Я — як і всі. І штани з полотна...
І серце моє наган...*

*Бачив життя до останнього дня
Сотнями ран!*

*От! І не треба ніяких слів! —
За мовчанням вщерть зголоднів.
Зійде колись велетенський посів
Тишею вірних днів!*

*Ось і не треба газетних фраз!
— Біль є постійно біль!*

*Мовчки зростає десь новий Тарас
Серед кривавих піль!*

ІЗ ПОЕМИ "ГАЛІЛЕЙ"

*— Нехай буде воля твоя,
Часе мій,
На землі натовлені цій!
Комашинка маленька я
На твоїй байдужій руці...
Ой, упали ж та впали криваві роси
На тихесенькі — тихі поля...
Мій народе!*

Темний і босий!

*Хай святиться твоє ім'я!
Хай розквітнуть нові жита
Пишним цвітом нової слави!
Гей, ти, муко моя свята, —
Часе кривавий!*

Убієнним синам твоїм

І всім тим,

Що будуть забиті.

Щоб повстали в безсмертнім міті,

Всім

Ім

Осанна!

**
*

*Розпочинає дні гудок о шостій,
Коли роси ще вітер не допив.
А там вгорі, такі ясні та прості
Пливуть рожеві зграї голубів...*

*Ще пішеходи холодком укриті,
На передмісті десь ірже лоша...
І хочеться сказати кожній миті —
Не поспішай!*

*Але вже в'ється порох над базаром,
І синьоокий ранок мов засліп.
І закипить — я знаю — незабаром
Купівля й продаж — боротьба за хліб.*

*І я іду, щоб десь продати м'язи,
Ще від учора стомлені напів...
І гаснуть, бліднуть, відблиски топазів
На крилах голубів...*

**
*

*Подолано упертість Ізабелли,
Довершено змагання многих літ, —
І от Колюмб виводить каравели
Здійснити мрію і створити міт.*

*Діб сімдесят пливуть вони. Пустелі
Незнаних вод то ясні, то мрякі...
Невже ж брехня і мапа Тосканеллі
І здогади бувалих моряків?*

*Невже шляхів до Індії немає?
Невже ганьба їх подвигу й труду?
І море це ніде не підіймає
З безодень темних землю молоду?*

*Та проліта в смерковому міражі
Землі близької вісник, голуб сиз! —
І вже дзвенить в подертім такелажі
Легенький, пряний відбережний бриз.*

*Земля! Земля! Прочувані країни!
Вони знайшлись! По слову! Румб у румб!
Що то вагання, голод, глум і кпини, —
Довершено! Колюмб!*

Колюмб!

Колюмб!

*І він виходить і салют приймає
На честь відваги, мудрости й снаги...
...І, Індію відкривши, обіймає
Америку якоїсь береги...*

**

Не чуючи, перебирала ти
 Пожовклі клявіші, задумана й тривожна:
 Здавалося, гукни тобі, — Лети! —
 І повернути вже не можна!

Та з того, як здригалася рука,
 Як інколи стenalась вся ти,
 Я зрозумів, що скільки не гукай —
 Ти розучилася літати!

**

Падає з дерев пожовкле листя,
 День уже в обіді догорів. —
 Кажуть, що вночі на передмістя
 Осінь приблукала з хуторів.

В центрі вона буде завтра ранком,
 Повагом вступаючи туди...
 Що ж! Приходь, задумлива селянко, —
 Я тебе побачити радий.

**

Ніч... а човен — мов срібний птах!...
 (Що слова, коли серце повне!)
 ...Не спиши, не лети по осяйних світах,
 Мій малий ненадійний човне!

І над нами, й під нами горять світи...
 І внизу, і вгорі глибини...
 О, який же прекрасний ти,
 Світе єдиний!

**

Каменя один приділ — лежати.
 Вітрові один закон — лети!
 Тільки я поставлений питати
 Як не цілі, то бодай мети...

Та хоч як — в лиця свого поті —
 Зважу міру явищ і подій, —
 Камінь той лежатиме і потім,
 Вітер той летітиме й тоді.

Сергій ГОЛУБЕНКО

ТВІР, ЩО ПРОСЛАВИВ УКРАЇНУ НА ЦІЛИЙ СВІТ

Славнозвісний твір Гоголя, історична повість "Тарас Бульба", в якій письменник з виїнятковою силою, поетичністю і мистецькою досконалістю розкрив героїчний образ українського народу, його волелюбність і відважність, незламність у боротьбі за свої права, за свободу, зобразив силу і чар героїв цієї боротьби проти чужоземних займанців, є видатним явищем у цілій світовій літературі. Він викликав величезне зацікавлення і, перекладений на різні мови, сприяв популяризації та прославленню України на весь світ.

У повісті поетично розкриті драматичні події і напружена боротьба народу через строкату галерею персонажів, їх змагань, почуттів і переживань, встає узагальнений образ української історії часів другої — козацької державности.

Здавня Україна завдяки своєму важливому становищу на роздоріжжі торговельних шляхів між Заходом і Сходом, між Балтійським і Чорним морем була приманкою для загарбницьких плянів її сусідів. Упродовж багатьох століть родючі українські землі терпіли від спустошливих нападів татар і турків, литовських і польських завойовників. У 14 ст. після смерті останнього князя Болеслава-Юрія згасла зірка української державности, і наші землі ввійшли до складу

Литви. Через багато вищу культурну перевагу України над Литвою, наша мова і культура запанувала там, але хижа сусідня Польща, спокушувана багатством наших земель, заходилась не лише відірвати Україну від Литви і підкорити собі, але й рівночасно поневолити Велике Князівство Литовське. Вже Кревська унія 1385 року і шлюб литовського князя Владислава Ягайла з польською королевою Ядвігою дали початок до об'єднання Польщі з Литвою, але внутрішня боротьба між литовцями і поляками затримала повне об'єднання обох держав. У внутрішніх і часто в зовнішніх справах обидва партнери йшли різними шляхами. Поляки не мали права набувати у Литві землі та посідати державні посади. Але їх приваблювали багаті українські землі, і вони хотіли міцніше запанувати в Литві та звідти простягти руку на Україну. Ці давні польські задуми здійснила Люблинська унія, що проголосила в 1569 році формальне об'єднання України і Литви з Польщею, а в дійсності означала поневолення обох народів міцнішим "союзником". За тією унією Польща і Литва з'єднувались в одну державу "Річ Посполиту", а українські землі за виїнятком Берестейського воєвідства прилучувались до Польщі.

Відтоді почались тяжкі страждання україн-

ського народу. Щойно було затверджено унію в Любліні, як польський король Зигмунд-Август розіслав універсал, в якому вимагав, щоб українці складали у спеціальній формі присягу на вірність польській короні. Універсал кінчався зухвалою погрозою: "А хто б здійснити цю присягу спротивився, в того, як у такого, що чинить опір владі нашій і державним законам, маєток конфіскувати будемо".

На Україні скрізь насаджувалося польську адміністрацію, яка брутально топтала національну гідність українського народу, ображала його релігійні почуття, зневажала культуру і звичаї.

Активізація економічного життя в Західній Європі після відкриття Америки, поживлення господарського обміну між окремими державами сприяло жвавій торгівлі, розвитку сільського господарства, видобутку сировини давав великі прибутки, і польські магнати накинлись на новоприлучені українські землі, посунули на Україну "як чорні хмари", за словами народньої пісні. Вогнем і мечем намагались вони підкорити і польонізувати волелюбний український нарід. Спеціальний закон 1588 року закріплював право власності на землю лише за польськими магнатами і відбирав ці права в українських селян. Величезні маєтки польських шляхтичів творились на українських землях, захоплених разом з людьми, які споконвіку жили на них. Самий лише магнат Конєцпольський володів на Україні 47 селами і 170 містечками та містами, а Вишневецький мав 40 тисяч господарств і панував над майже цілою Полтавщиною. Король щедро роздавав своїм магнатам великі обшири землі на Поділлі, Київщині, Чернігівщині. Нелюдськими брутальними засобами, страхітливими своєю жорстокістю, здійснювалося закріпачення України. Але наш нарід не мирився з накидуваним йому ярмом неволі. Від кінця 15 ст. багато людей кидали рідні села і ниви та йшли в степові райони південно-східної України, хоч і загрожені від татарських нападів, але недосяжні для польського поневолювача. Ці простори від південно-східного Поділля через усю південну і середню Київщину до полтавських земель були Диким полем, де родючі землі стояли облогом, і розплоджувалась сила-силенна всякої звірини і птахів, ріки були сповнені рибою і це приваблювало туди сміливих людей. Ця втеча була протестом проти нестерпного кріпосницького гніту, проти сваволі і розперзаності польських фєвдалів.

Багато тих, що пішли з України, оселялись на Дніпровому Низу, на південь від порогів, туди прямували люди, які за виразом козацького літопису "не звикли до невілничої служби". Там виникло козацтво, що "його викресало з народніх грудей вогниво бід", як сказав Гоголь.

Волелюбність, непоборна енергія, нехтування матеріальними розкошами були притаманними рисами вдачі цих людей. Тут ставали вони не лише господарями своєї долі, але й почували свою відповідальність за долю всього народу.

Литовська адміністрація на околицях спочатку дуже прихильно ставилась до козаків, і часто са-

мі прикордонні старости або намісники великого литовського князя на чолі козацьких загонів ходили в походи проти татар і турків. Канівський і Черкаський староста Остап Дашкович, що був старостою в 1510-1525 рр. сприяв козакам і подав литовському урядові проєкт поставити на Дніпровому Низу твердиню та тримати там залогу для оборони краю від татарських нападів. Але його плян не був прийнятий. Як Дашкович, так і пізніший черкаський староста Семен Полозович, Хмельницький староста на Поділлі Предслав Лянцкоронський були учасниками походів проти турків і татар і в пам'яті козацтва залишилися як перші гетьмани, провідники цілої козащини.

З ініціативи оспіваного в численних народніх піснях і думах, а згодом у поемах П. Куліша і Гр. Чупринки, Дмитра Вишневецького-Байди в 1552 році козаки побудували на острові Хортиці замок і цілу систему укріплень, кладучи цим початок Запорізької Січі, якій судилося стати центром боротьби козацького лицарства проти численних чужоземних ворогів українського народу — татар, турків, поляків. Москва в тих часах не являла безпосередньої загрози для України.

За Дніпровими порогами виріс своєрідний лицарський орден запорожців, вільна козацька республіка, "звідки, за словами Гоголя, розливається воля і козацтво на всю Україну". Січ мала свою власну адміністрацію, побутовий уклад і характер взаємин між людьми, в ній виробилась окрема військова організація лицарського братства, на зразок лицарських орденів Західної Європи і подібно до них ставила своїм завданням оборону християнських земель від мусульманських нападів. Але вона мала не аристократичний, як на Заході, а щиро-народній характер. Зовнішньо виглядала Січ як озброєний табір, що його населявали чоловіки різного віку, але без родин. Жінок на Січ не допускали. Засобом харчування було мисливство і рибальство. У перервах між військовими походами козаки займалися іноді й хліборобством. На Січі панувала сувора дисципліна, особливо під час походів.

Важливіші справи вирішувались на раді, в якій брати участь міг кожний козак, а всі урядові посади були виборні, і обрані могли бути на бажання козаків кожної хвилини зміщені, якщо не відповідали призначенню. Кожний курінь очолював виборний курінний отаман, який підлягав виборному головному провідникові коша — кошовому отаманові. Далі були суддя, осавул і писар.

Запорізьке військо, складене з полків, поділених на сотні і десятки, являло собою на той час поважну мілітарну силу і відзначалось безоглядним героїзмом, завзяттям і отчайдушністю. Зброєю козаків була шабля і рушниця. Військо мало ще гармати. Про козаків французький інженер Гільйом ле Вассер де Боплян, що прожив 17 років на Україні, перебуваючи на польській службі, в своїй книзі "Опис України", яку добре знав Гоголь, писав: "Поєднуючи з розумом хитрим і гострим щедрість та безкорисність, козаки пристрасно люблять свободу; смерть вважають кра-

щою за неволю і для захисту незалежності часто повстають проти гнобителів своїх — поляків; на Україні не проходить сімох чи вісьмох років без повстання”.

Відвага і мужність козаків, їхні прагнення бойових подвигів виливались у героїчні походи морем і суходолом — на Крим, на чорноморське узбережжя Туреччини, на польські землі. На своїх легких човнах-чайках запорожці сміливо перепливали Чорне море, штурмували турецькі портові міста, визволяли бранців з України, призначених на вивіз до невольничих ринків, двічі підходили до столиці Оттоманської імперії Царгороду, тримали в страху турків і татар, що перед тим безкарно грабували українські землі. Козацький літописець Граб'янка наводить характеристичний вислів "солтана туркського": "Когда окрестние панства на мя возстають, я на обидві уші сплю, а о козаках мушу єдиним ухом слухати". Морські експедиції козаків описав Шевченко в поемах "Іван Підкова" і "Гамалія", про це писали польські письменники Залеський у поемі "Чайки" і Чайковський в повісті "Виправа на Царгород". Морський похід на Малу Азію згадував Гоголь у "Тарасі Бульбі".

Героїчні походи козаків, їх безмежна відвага викликали подив і захоплення Ватикану, Франції, Німеччини. Французький посол у Царгороді, очевидець козацької морської експедиції радив своєму урядові ввійти в контакт з Січчю і її човнами зв'язати турецьку флоту в чорноморських водах та не дати їй вийти до Середземного моря.

Під враженням козацьких походів втихомирились татари, змушений був зменшити свої прагнення турецький султан. Могутнє Запоріжжя стало заборолом, сторожевою заставою на південних і південносхідних кордонах України, яка тепер не була уже цілковито беззахисною перед іноземними ворогами. Про Січ писали в нашій літературі Гребінка, Сидір Воробкевич, Старицький, Щоголів, Кащенко, Чайківський.

З ненавистю дивились поляки на зростання потуги Січі, відчуваючи в ній свого смертельного ворога і передбачаючи неминучість сутички з нею. Щоб послабити козаків, королівська Польща розробила спеціальний плян, щоб притягнути на свій бік якусь частину козацтва. Деяку кількість козаків польський уряд короля Зигмунда-Августа II заніс до спеціального списку-реєстру. Вписані туди козаки звільнялись від податків і державних обов'язків, діставали додаткові земельні наділи, платню та інші привілеї. Польща думала використати цю частину козацтва в своїх інтересах проти їхніх братів, не вписаних до реєстру. Але запис 6 тисяч козаків в реєстр і проголошення поза законом головної маси запорожців тільки збільшували гнів козацтва проти Польщі.

Гноблення українського народу тривало. Кількість втікачів на Січ усе зростала і збільшувала силу запорізького війська. Польща намагалася як могла запобігти цьому. Особливо заходився над поверненням козаків у слухняне військо уряд короля Стефана Баторія, але безуспішно.

Універсалом з 25 липня 1591 року король Си-

гизмунд III наказав створити на Дніпрі, в районі Кременчука фортецю з постійною військовою залогою в тисячу вояків для нагляду за козаками. Рівночасно сейм ухвалив поставити на чолі козаків свого ставленика, "коронного гетьмана" — "для протидії запорожцям і козакам... подавати причини для порушення миру". Козаків змушували присягнути наставленому коронному гетьманові і дати зобов'язання, що без його волі вони не воюватимуть "ні на морі, ні на суходолі", а також "не приймуть нікого до свого товариства". Цим королівська влада хотіла запобігти втечі кріпаків від магнатів і тим припинити нове поповнення Січі.

Але Запоріжжя вже відчувало сили для одвертої боротьби з жорстоким поневолювачем України. В 1591-1593 рр. спалахнуло перше повстання на чолі з Криштофом Косинським. За волю встали не лише козаки, але й численне селянство та міське населення. У шляхетських маєтках повстанці особливо старанно нищили всілякі документи, бо в кожному пергаменті вбачали символ ненависного закону, що стверджував безмежні привілеї одних і таку саму безмежну безправність інших. Повстанці визволяли одне місто за одним. Був уже здобутий Київ. Але успішно розпочате повстання незабаром зазнало поразки. Косинський, що пізніше намагався знов підняти козаків проти Польщі, був по-зрадницькому вбитий.

Тим часом слава про козаків та їхні успішні протитурецькі акції ширилась по всьому світу. Німецький цісар Рудольф II, плянуючи війну проти Туреччини, надіслав у 1594 році на Січ ціле посольство з грішми та подарунками, закликаючи козаків до участі в спільній війні проти турків. Одночасно Папа Римський відрядив свого посланця, хорватського священника о. Комуловича, який проте не зміг пробратись на Запоріжжя і побував тільки у реєстрових козаків. До боротьби з турками стали не лише запорожці, але й інше козацьке військо, яке склалося на Брацлавщині і Волині. Після блискучого походу на Волощину та Молдавію і здобуття Тягині, Білгороду та Килії, восени 1595 року переможці повернулися на Україну і підняли нове протипольське повстання, що вилилось у велику визвольну війну на Поділлі під проводом Северина Наливайка. Війна охопила й усю Правобережну Україну та тривала до весни 1596 року. Польща кинула на придушення народнього руху великі збройні сили. Повстання було придушене, а Наливайка підступно схопили реєстрові козаки та видали полякам, які стратили його у Варшаві. Славний образ цього мужнього борця за волю оспіваний у численних творах усної народньої поезії, в поемі Рилєєва, згаданий у творах Шевченка, змальований у Куліша, Черкасенка, Івана Ле.

Внедовзі спалахнуло нове повстання, яке очолив Тарас Трясило, що завдав великих поразок польському війську. Одну з них у поемі "Тарасова ніч" зобразив Шевченко. Дальші повстання і визвольні війни під проводом Павлюка, Гуні, Острянина (Остряниці) виявили непоборну во-

лю козацтва і всього українського народу скинути ненависне чужинецьке ярмо і мати свою самостійну державу.. Остряницю не раз згадував Шевченко, його вивів у "Тарасі Бульбі" Гоголь і замірявся присвятити йому окремих твір, про Павлюка писав Куліш.

Ці напружено-драматичні події в історії України натхнули Гоголя в створенні його славної повісти, вони привертали до себе його увагу ще задовго до початку праці над "Тарасом Бульбою". Вихований на козацьких думках та історичних піснях, поглибивши свої знання української минувшини читанням патріотичної "Історії Русів" та спеціальними студіями, Гоголь задумував написати історію України, але дух письменника-мистця відвернув його від наукової праці в бік літературного зображення рідного минулого. До теми героїчної козащини звернувся Гоголь у "Вечорах на хуторі Диканьки" і в повісті "Страшна помста". Мимо того, що історичний сюжет розкрився в ній частково ще в умовно-романтичному пляні і згадки про подвиги Конашевича-Сагайдачного та описи справжньої боротьби переплітаються з елементами народньо-поетичної фантастики, в цій повісті письменник виразно висловив національно-патріотичну ідею, поетично розкривши образ Данила Бурульбаша та його козаків у боротьбі проти поляків.

На початку 30-х років Гоголь задумав великий історичний роман "Гетьман", героєм якого мав стати Яків Острянин (Остряниця). Твір не був завершений і збереглося лише кілька уривків. Наприкінці 30-х років письменник збирав матеріяли для трагедії з історії Запоріжжя "Виголений вус", яка за його словами мала бути освітлена "відвагою козацькою і всім буянням волі". Але й цей задум не здійснився.

Поруч з тим, у 1829-1839 рр. Гоголь працював над повістю "Тарас Бульба", кілька разів переробляючи і доповнюючи її навіть після видрукування. В своєму творі письменник з великою майстерністю і патосом змалював простори Великого Лугу, запорізьке лицарство, його звичаї і традиції, його мужність і незламність, його рішеність до останньої краплини крови боронити честь свого народу. Героїчна визвольна боротьба народу знайшла в повісті своє яскраве відображення. Письменник вільно користувався історичним матеріялом, даючи узагальнюючі образи та події, але разом з тим з великою мистецькою силою розкриваючи справжню історію народу.

Деякі дослідники вважали, що в своєму творі Гоголь вивів конкретний історичний образ і що сюжет повісти відтворює певний епізод з історії. Справді так не було. Гоголь навіть не дотримувався хронології зображуваних подій. В одних випадках час дії був віднесений до 15 ст., в інших — до 16 ст. Письменник мав на увазі змалювати такий образ, в якому відзеркалилися б найтипівіші риси всієї національно-героїчної епопеї українського народу. Герой повісти, полковник Тарас Бульба втілює в собі всю Україну і в цьому все величне мистецько-узагальнююче значення цього образу.

Знайомі письменникові через козацькі думи і

пісні, через легенди і перекази української старовини, через студії історії рідного краю образи великих героїв минулого, постаті титанічних борців за волю України виходять з-під його пера могутні і повнокровні, повні життя, енергії і невгасимої сили волі. Ціла епопея Запорізької Січі з її вільним козацтвом, бойовими походами, морськими експедиціями розкривається багатобарвно і яскраво-кольористично. Саме в жанрових образах козацької України, в змалюванні походів і битв розкрився талант Гоголя. Батальні сцени, де письменник широко користується мистецькими засобами усної народньої поезії та "Слова о полку Ігоревім", залишають велике враження, а насичений ліричними відступами, епітетами і порівняннями переказ захоплює, активізує, тримає читача в безперервній напрузі.

Поруч з козацькою відвагою Гоголь виразно підкреслює велику релігійність Січі, згадує, як усе козацтво спільно молилось у Січовій церкві, описує, що до кожного, хто прибував до Січі, щоб поповнити козацькі лави, кошовий отаман звертався з такими запитаннями:

— "Здоров будь! Що в Христа віруєш?" — "Вірую, — відповідав той, що прийшов". В Троїцю Святу віруєш?" — "Вірую!" — "В церкву ходиш?" — "Ходжу!" — "А ну, перехрестись!" — "Той, що прийшов, хрестився". "Ну, добре!" — казав кошовий: "іди ж в який сам знаєш курінь". Цим кінчалася вся церемонія. Вся Січ молилася в одній церкві і готова була захищати її до останньої краплини крови.."

В сцені лицарської смерти на полі бою курінного отамана Андрія Кукубенка Гоголь пише, що душа поляглого вознеслась на небо, де Христос привітає її за відвагу і покаже місце одесную Себе.

(Далі буде)

РАДІОПЕРЕДАЧІ ОДУМ-у В ЧІКАГО

Слухайте радіопередачу філії ОДУМ-у в Чикаго кожного місяця, в третю суботу в місяці (15 січня, 19 лютого, 19 березня, 16 квітня і т. д.) о 7-ій годині вечора на станції WOPA на програмі Василя Іващука. В одумівській програмі завжди окрім двох дикторів-одумівців беруть участь мистецькі одиниці філії: струнна оркестра, струнний ансамбль, ансамбль бандуристів, співочі ансамблі, дуети та ін.

Передачу ОДУМ-у спонзорує Українська Кредитова Кооператива "Самопоміч" при 2351 Вест-лікаго вулиці, де вклади мають найкращі забезпечення, а позички даються на догідні сплати. Між іншим "Самопоміч" допомагає журналові ОДУМ-у "Молода Україна" поміщуючи, що другий місяць, своє рекламне оголошення.

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

МАРУСЯ ЧУРАЙ

ЧЕКАННЯ

А що таке чекати?
 Це жити тим, чого ти дуже прагнеш,
 і спрагло вірити у щось.
 Лише байдужість не чекає,
 лише байдужість не живе.
 Чекати можна, навіть дочекавшись,
 і жити можна, навіть переживши,
 боятись можна, навіть страх одбувши...
 Лише байдужість не чекає,
 лише байдужість не живе.
 В степу широкім я чекаю степу,
 в гарячій літі я чекаю літа,
 тебе обнявши, я тебе чекаю.
 У цьому суть чекання —
 нескінченність...
 Чекаю України на Вкраїні,
 чекаю дня у день,
 вночі чекаю ночі
 і, живучи, життя чекаю...
 У цьому суть!

Юрій КОЛОМИЄЦЬ

РАНОК

Заснула ніч,
 і почало світати,
 без краю, без кінця
 розлігся ранок-немовля.

І раптом плач,
 і кануть ранні сльози
 незрячих пахощів отав
 вчорашньої стерні.

І спить вже ніч:
 на перелазі дня обручик
 поліз на кіл
 відкрив ліниві очі небозводу.

КРІЗЬ ВЕЧІР

Під матовим шалем дня
 Розчесані хмари
 в оранжові коси,
 вони ніжно повисли
 повисли на втому
 точного кола.

А місяць
 у склянці молока
 упав на дно туману.

Тоді бризнули зорі
 з-під перини дня —
 схожі на очі
 веселих дівчат,
 які сміються вічно
 вічно.

Із збірки "Гранчасте сонце"

Маруся Чурай! Це ім'я талановитої дівчини, співачки і складачки пісень, що жила в епоху Богдана Хмельницького. На жаль, воно тепер майже забуте. Лише останнім часом підвищився інтерес громадськості до авторки багатьох пісень, які раніше вважались народними.

Маруся Чурай (1625-1653) жила на Полтавщині. Вона була дочкою урядника Полтавського козацького полку Гордія Чурая, страченого у Варшаві разом з гетьманом Павлом Павлюком (Бутом) у 1638 році. Майже всі пісні, створені Марусею Чурай, були пов'язані з її особистим драматичним і навіть трагічним життям. Так, наприклад, під час прощання з коханим, сином полтавського осаула Бобренка хорунжим Григорієм Бобренком, який брав участь у визвольній боротьбі українського народу проти польської шляхти, вона написала одну з кращих своїх пісень:

Засвистали козаченьки, в похід з полуночі,
 Заплакала Марусенька свої ясні очі...

В цій загальновідомій пісні є натяк на взаємовідносини між Марусею і матір'ю її коханого. Справа в тому, що та вимагала, щоб він одружився з дочкою полтавського сотника Федора Вешняка, племінницею відомого полтавського полковника Мартина Пушкаря — Галею. Та Григорій про це і слухати не хотів. Навпаки, він вимагав, щоб його мати приймала Марусю як дочку, і це знайшло свій відбиток у пісні:

— Прийми ж мою Марусеньку як рідну дитину, — на що мати відповідає:

— Яка ж би то, мій синочку, година настала,
 Щоб чужая дитиночка за рідную стала.

Це — пряма відмова синові. Проте в інших варіантах цієї ж пісні, в яку численні виконавці внесли зміни, знаходимо і таку відповідь старої Бобренчихи:

— Ой рада б я Марусеньку за рідну прийняти,
 Та чи ж буде вона, сину, мене шанувати?

Який же з варіантів справжній? З матеріалів, зібраних відомим драматургом О. Шаховським і українським письменником Г. Бораківським, дізнаємося, що мати Григорія Бобренка дійсно була категорично проти його шлюбу з Марусею. Тому, без сумніву, перший варіант пісні складений самою авторкою.

Під час перебування Григорія на війні Маруся створила одну з кращих своїх пісень "Віють вітри, віють буйні", в якій відбилась туга самотньої дівчини за коханим.

Повернувшись додому, Григорій підкорився волі матері і одружився з Галею Вешняк. Яким сумом, якою журбою пройняті пісні цього періоду! Пригадаймо хоча б такі, як "Сидить голуб на березі, голубка на вишні", "Ой Боже ж мій, Боже, милий покидає" або "Ішов милий горонькою". Особливо зворушує перша з них. Нещасна мусить примиритися із своєю долею і востаннє звертається до невірного:

Ой ти мені обіцяв любити як душу,
Тепер мене покидаєш, я плакати мушу.
Будь щасливий із тією, котрую кохаєш,
А за мене вірнішої на світі не знаєш...

Не дивно, що глибокий душевний біль і страждання, які зносила Маруся протягом свого недовгого життя, наклали відбиток і на її зовнішність. За твердженням драматурга О. Шаховського, один з сучасників Марусі Чурай, якийсь церковник, залишив такий опис:

"Чорні очі її горіли, як вогонь у кришталевій лампаді, обличчя її було біле, як віск, а стан високий і прямий як свічка... Голос, ах що то був за голос! Такого дзвінкого, солодкого співу не було чути навіть у київських бурсаків".

Багато відомостей про обдаровану складальницю пісень зібрав видатний український письменник Г. Квітка-Основ'яненко. У нього був навіть її портрет, який, на жаль, розшукати не вдалося.

Збирав матеріяли про Марусю Чурай і молодший сучасник Г. Квітки-Основ'яненка російський письменник (українець за походженням) О. Шклярєвський. Він опублікував їх в петербурзькому журналі "Пчела".

В дитячі роки О. Шклярєвський не раз бував у Г. Квітки-Основ'яненка і бачив у нього портрет Марусі. У своєму нарисі він докладно описує її зовнішність:

"Маруся була цілковита красуня і в суто малоросійському стилі: дрібненькая (тобто невелика на зріст, трохи худорлявенька, мініатюрно складена), струнка, з маленьким, але рельєфно окресленим під тонкою білою узористою сорочкою бюстиком, з крихітними ручками й ніженьками, з привітним виразом ласкавого, матового кольору засмаглого личка, на якому проступав рум'янець, з карими очима під густими бровами і довгими віями... Голівку дівчини прикривало розкішне, чорне, як смола, волосся, заплетене ззаду в густу широку косу до колін. Чарівність дівчини довершував маленький ротик з білими, як перламутр, зубками, закритий, мов червоний мак, рожевими губками... Але при цьому у Марусі Чурай було круте, трохи випукле, гладеньке, сухе чоло і трохи дугоподібний, енергійний, з горбиком, ніс".

Ці досить вичерпні дані про зовнішність Марусі Чурай наштовхнули мене на думку звернутися до художника Ф. Самусєва з пропозицією відтворити її портрет. Я докладно розповів Федору Панасовичу все, що знав про життєвий і творчий шлях дівчини. Художника вразила історія Марусі. Завдання його зацікавило і він дав згоду. Але для кращого його вирішення треба було знайти живу модель, яка б зовнішністю нагадувала легендарну Марусю. Почався довгий період шукань. Нарешті модель розшукали і мистець з захопленням приступив до роботи.

Те, що він ніколи не бачив зображення складачки пісень, нас ані трохи не лякало. Адже мета створення живописних портретів за так званими літературними портретами був не новий. Нагадаємо, що відома гравюра Богдана Хмель-

ницького, виконана художником XVII сторіччя В. Гондіусом, була зроблена не з натури, а виключно за описами сучасників. Не зважаючи на це, вона стала еталоном для написаних згодом портретів українського гетьмана.

Незабаром портрет Марусі Чурай був готовий.

Художникові, на мою думку, вдалося передати натхненний вираз обличчя дівчини. Її красиві очі, к яких світиться глибока думка, сповнені журби. Обличчя говорить про сильний, вольовий характер.

Ось уже кілька десятиріч не сходять зі сцени наших театрів чудова п'єса Михайла Старицького "Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці". Зміст цього твору відомий кожному. Та чи всі знають, що за героїню драми М. Старицький узяв людину, яка жила, творила, страждала, людину, яка залишила помітний слід в історії української літератури? Письменник зберіг ім'я героїні та її прізвище (змінивши в останньому тільки одну літеру). Прообразом Марусі Чурай, як назвав свою героїню Старицький, стала українська поетеса Маруся Чурай.

Поки що знайдено 16 пісень, які безперечно належать їй. Це — "Болить моя голівонька від самого чола", "В огороді хмелинонька", "Віють вітри, віють буйні", "Грицю, Грицю до роботи", "Засвіт встали козаченьки", "Ішов милий горонькою", "Котилися вози з гори та в долині стали", "Ой Боже ж мій, Боже, милий покидає", "Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці", "Прилетіла зозуленька з темного лісочку", "Сидить голуб на березі, голубка на вишні", "Стелися, стелися, зелений гороше", "Хилилися густі лози", "Чи ти, милий, пилом припав", "Шумить, гуде дівровонька", "Як з тобою ми спізнавались".

"Маруся Чурай — явище справді феноменальне, і справа не лише в тому, що вона створила цілий ряд пісень, які витримали іспит часом і досі живуть у народі. Самий факт існування такої людини розширює рамки української ліричної поезії і відсуває час її зародження приблизно на два сторіччя назад. А це означає, що українська лірична поезія розвивалася своїми власними шляхами. І в цьому незаперечне значення творчості талановитої полтавської дівчини.

Л. Кауфман

РАДІСНА ПОДІЯ

10 жовтня 1965 року Яків та Лариса Юхименки відзначили радісну подію — хрещення доньки Ліди. На христинях кумували Д. Запішний та Галя Воскобійник.

З цієї нагоди батьки склали на пресовий фонд "Молодої України" 20 доларів.

Щедрим жертводавцям велика подяка, а маленькій Ліді довгих та щасливих літ.

ПІСНІ МАРУСІ ЧУРАЙ

ЗАСВІТ ВСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ

Засвіт встали козаченьки¹
В похід з полуночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі.

Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач, не журися,
Та за свого миленького
Богу помолися.

Стоїть місяць над горою,²
Та сонця немає,
Мати сина в доріженьку
Слізно проводить:

— Прощай, милий мій синочку,
Та не забувайся,
Через чотири неділеньки
Додому вертайся!

— Ой, рад би я, матусенько,
Скоріше вернутися,
Та щось кінь мій вороненький
В воротах спіткнувся.

Ой, Бог знає, коли вернусь,
У яку годину.

Прийми ж мою Марусеньку,
Як рідну дитину.

Прийми ж її, матусенько,
Бо все в Божій волі,
Бо хто знає, чи жив вернусь,
Чи ляжу у полі!

— Яка ж би то, мій синочку,
Година настала,
Щоб чужая дитиночка
За рідну стала?³

Засвіт встали козаченьки,
В похід з полуночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі...⁴

КОТИЛИСЯ ВОЗИ З ГОРИ

Котилися вози з гори, та в доли-
ні стали,
Любилися, кохалися, та вже пе-
рестали.

Любилися, кохалися, що мати
не знала,⁵
Прийшлось тепер розійтися, як
та чорна хмара.

Котилися вози з гори, полама-
лись спиці.
А вже ж мені не ходити на ті
вечорниці.

Котилися вози з гори,
поперевертались,
Любилися, кохалися, та й навів
розстались...

ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ

Ой, не ходи, Грицю, та й на
вечорниці,
Бо на вечорниціх дівка-чарівни-
ця.

Котра дівчина чари добре знала
Вона ж того Гриця та й
причарувала.⁶

Інша дівчина чорнобривая,
Та чарівниченька справедливая,⁷

У неділю рано зіллячко копала,
А у понеділок переполоскала,
Як прийшов вівторок — зілля
ізварила,

У середу рано Гриця отруїла.
У четвер надвечір Гриценько

помер,
А прийшла п'ятниця — поховали
Гриця.

А в суботу рано мати дочку
била:

— На що ж ти, доню, Гриця
отруїла?

— Ой, мати, мати, жаль ваги
не має:

Нехай же Грицько двоїх не ко-
хає!

Нехай він не буде ні тій, ні
мені,

Нехай дістанеться сирій земліні.
Оце тобі, Грицю, я так ізробила,

Що через тебе мене мати била!
Оце тобі, Грицю, за тес заплата,
З чотирьох дощок темная хата...

ХИЛИЛИСЯ ГУСТІ ЛОЗИ

Хилилися густі лози,
Звідкіль вітер віє,
Дивилися карі очі,
Звідкіль милий іде.
Хилилися густі лози,
Та вже перестали,
Дивилися карі очі,
Та й плакати стали...⁸

¹) В наші дні цю пісню починають словами "Засвітали козаченьки" і співають у маршовому темпі. Проте раніш вона співалася дуже повільно, бо передавала переживання Марусі, коли вона прощалася з Григорієм перед тим, як він пішов на визвольну війну проти польської шляхти. Щодо початку пісні, то слово "засвітали" ніяк не в'яжеться з військовим побутом тогочасних козаків. Скликання у козаків здійснювалось боєм литаврів (тулумбасів).

Початок пісні "Засвіт встали", тобто встали спозаранку, до світання, вимовляти в повільному темпі було неважко, але коли пісня перетворилася на маршову, то ці слова, через незручність артикуляції, мимоволі перетворились на "засвітали".

²) Натяк на гору, де був розташований будинок Бобренків.

³) Мати Григорія Бобренка хотіла одружити його з Галею Вешняк.

⁴) Замість цього останнього куплета, коли пісня перетворилася на військову, маршову, був створений інший:

Ой, не плачте, не журітесь,
В тугу не вдавайтесь,
Заграв кінь мій вороненький,
Назад сподівайтесь.

Поява цієї строфи була, очевидно, викликана бажанням надати пісні військового характеру. Створюючи її, невідомий автор відштовхувався, мабуть, від змісту п'ятої строфи.

Іншого змісту набула й попередня строфа (восьма), яку тепер співають так:

Ой, рада б я Марусеньку
За рідну прийняти,
Та чи ж буде вона мене,
Сину, поважати.

Ця строфа, безперечно, є вивором пізніших часів, бо відомо, що мати Григорія Бобренка була рішуче проти його шлюбу з Марусею Чурай. Маруся знала про це і, звичайно, не могла приписати Бобренчиси слів, які суперечили б її поглядам.

⁵) Йдеться про матір Марусі Чурай, від якої обоє закохані старанно приховували свої почуття.

⁶) Натяк на Галю Вешняк.

⁷) Тут Маруся говорить про саму себе.

⁸) Пісню створено під час перебування Григорія Бобренка на війні, коли Маруся, сумуючи, чекала на повернення коханого.

ПОЧАТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ НА УКРАЇНІ

Питання про вищу освіту в Києві і ролю в її розвитку Київської колегії — академії є одним з актуальних і важливих питань історії культури нашого народу. Значення колегії, а пізніше академії як центру науки й освіти справді було дуже великим.

Заснування цього навчального закладу бере свій початок від Київської братської школи, відкритої одночасно з братством при Богоявленсько му монастирі на Подолі в 1615 році. Рік заснування школи і братства тепер є загальновизнаним і не викликає сумнівів.

Київська школа була загальноосвітньою, з вільним доступом дітей усіх станів. Статут її складався за зразком статуту Львівської школи і з урахуванням досвіду її роботи.

Викладання провадилося слов'янською й українською мовами. Школа мала чотири класи. Починалася освіта з вивчення слов'янської азбуки, часослову, псалтиря, молитов. Тут викладалися мови: слов'янська, (старослов'янська), грецька, латинська, польська. Як і в інших братських школах того часу, в київській теж навчались такі предмети, як риторика (мистецтво красномовства), піїтика (правила складати вірші), діалектика, арифметика, початки геометрії, астрономія, церковні співи, музика; викладачі називалися дидасками, а учні — спудеями.

Про основний напрямок братської школи можна судити з творів літературного і полемічного характеру, написаних її організаторами й викладачами. Всі вони пройняті ідеями патріотизму, ненависти до польсько-шляхетських загарбників та інших ворогів України. В дусі цих ідей і виховувались учні.

1631 р. у Києво-Печерському монастирі архимандрит, згодом митрополит, Петро Могила відкрив нову школу. Кількість її учнів перевищувала сто чоловік. На вимогу братства і всієї громадськості міста, а особливо запорозьких козаків наступного року її було переведено на Поділ і злито з братською школою, яка стала називатися Києво-Могилянською колегією. П. Могила забезпечив собі загальне керівництво колегією, як "старший брат, фундатор і благодійник" цього навчального закладу.

Значення колегії було таке велике, що на це змушений був зважити і польсько-шляхетський уряд: в 1633 р. вона визнана офіційно й одержала королівський привілей.

Коло предметів, що викладалися тут, було розширено: запроваджено вивчення філософії й богослов'я вже як спеціальних курсів або класів, а не у вигляді окремих положень і загальних понять, як це було в братській школі.

В Київській братській (Могилянській) колегії викладання так званих "семи вільних наук" стояло на високому рівні. Провадилось воно, як і раніше, рідною мовою — українською. Окремі курси читалися латинською мовою.

Прагнення найпрогресивніших верств київсько-

го міщанства й козацтва перетворити колегію на повноправний вищий навчальний заклад, зрівнявши її в правах з польськими академіями, зустріло протидію з боку польсько-шляхетського уряду. З цією метою, з політичних міркувань, в 1635 р. королівським привілеєм їй було дозволено викладання "наук не далі діалектики і логіки", тобто філософського курсу в обсязі, властивому середній школі.

Однак на практиці з цими обмеженнями керівництво колегії ні в той час, ні згодом не рахувалося.

Колегія так само, як раніше братська школа, була відкритим навчальним закладом з вільним доступом для дітей української шляхти, міщанства, козацтва та духовенства. В середині XVII ст. кількість учнів колегії сягала кількох сот чоловік.

Київська колегія вже незабаром після свого заснування впливала на розвиток освіти на всій Україні. За її зразком у 30-х роках були відкриті такі заклади у Вінниці й Гощі, підвідомчі, однак, ректорові Київської колегії. Цим самим її становище зрівнювалося з польсько-католицькими академіями, у віданні яких також перебували колегії.

Київська колегія допомагала слов'яно-греко-латинській школі, відкритій у Яссах у 1640 р., а згодом — в організації такої ж школи в Москві. Уже в середині XVII ст. вона була важливим культурним вогнищем Києва і всієї України, що прекрасно розуміли сучасники, даючи про неї найвищі відзиви. Вона виховала ряд визначних культурних і політичних діячів України, активних борців за утвердження національної української культури.

Київські вчені, колишні вихованці і викладачі колегії, брали активну участь у культурному житті Росії, займаючись там перекладницькою, літературною і педагогічною діяльністю.

Жалуваною грамотою царів Іоанна і Петра в 1694 р. навчальному закладові були надані значні права, асигнування з казни, що значно поліпшило його матеріальне становище. Колегія здобула формальне право викладати повний курс богослов'я (який нелегально викладався і раніше). Цим самим вона вже фактично прирівнювалася до вищої школи того часу — академії. Змінилася й структура колегії: додавався старший клас з дворічним курсом навчання. Отже, в ній стало вісім класів, програму яких проходили за 12 років.

У 1701 р. указом уряду колегія була перетворена на академію. Кількість студентів її в цей час перевищувала тисячу чоловік. Тут вчилися не тільки українці, а й білоруси, росіяни. У XVIII столітті в академії було багато вихідців із Західної України, Правобережжя, Молдавії, Греції і слов'янських країн — Болгарії, Чорногорії, особливо Сербії.

Хоч навчання в академії, як перед тим і в ко-

легії, мало церковний, богословський характер і курси філософії та психології в цілому були ще схолястичними, зміст їх уже було пройнято помітними матеріалістичними тенденціями. До слов'янських і клясичних мов, що викладалися в колегії, додано вивчення французької, німецької, древнєжидівської, введено нові загальноосвітні дисципліни, й поширено викладання географії, природознавства. В академії викладалися також архітектура і малярство, студенти створили чудовий хор і оркестру.

Дванадцятирічне навчання давало слухачам широку всебічну освіту. Академія мала велику бібліотеку, кількість томів якої досягала восьми тисяч.

Особливість старших класів становили тенденційні диспути на філософські та богословські теми. Диспути мали значення практичних занять або іспитів. Іноді ж вони набували урочистого, публічного характеру, де були присутні численні гості, представники військової та місцевої влади Києва.

Колишні вихованці Київської академії заснували колегіями в Чернігові, Переяславі, а також греко-латинську школу в Ростові, слов'яно-російську школу в Тобольську. Важливого значення, особливо для Слобідської України, набув колегіюм, заснований киянами в Харкові. В найвіддаленіших районах Росії за участю випускників академії протягом першої половини XVIII ст. було засновано або реформовано школи, семінарії: в Новгороді, Смоленську, Петербурзі, Казані, Архангельську, Вятці, Суздалі, Астрахані, Вологді, Костромі, під Москвою та в Могильові. Засновники колегій, шкіл та семінарій залишалися там і викладачами.

Відкривали школи (та викладали в них) вихованці академії і в західньо-українських землях, що належали шляхетській Польщі, а також у південно-слов'янських країнах — Сербії, Чорногорії, Болгарії, повертаючись на батьківщину після закінчення навчання.

Вихідці з слов'янських земель, українські та російські вчителі, що закінчили академію, відіграли особливо велику роль у розитковій освіті на сербських землях у XVIII ст. Київська академія випустила чимало відомих діячів української культури — письменників, композиторів, вчених, державних діячів. У її стінах навчався М. В. Ломоносов ще до своєї поїздки в Німеччину (випускники іноді продовжували освіту за кордоном). Тут здобув освіту великий український філософ та письменник Григорій Сковорода.

Період найбільшого розквіту діяльності академії тривав до 60-их років XVIII ст. Заснування Московського університету та вчительської школи в Петербурзі, позбавлення академії урядової щорічної субсидії, скасування деяких привілеїв її випускникам — все це негативно відбилося на становищі учбового закладу. Поступове перетворення академії в спеціально духовний навчальний заклад, що почалося з 60-х років, викликало незадоволення всієї української громадськості. Це знайшло, зокрема, своє виявлення в наказі

шляхетства своєму депутатові до "Комиссии по составлению нового уложения" в 1766-1767 рр. Так, наприклад, українська старшина ставила питання про відкриття університетів (у Батурині, Глухові, Чернігові, Сумах). Київське дворянство, з свого боку, просило уряд про відкриття університету в Києві. Але царський уряд жодного з цих проєктів не задовольнив.

Учбова реформа в академії 1798 року зрівняла її з вищими закладами тодішньої Росії — московською, петербурзькою та казанською академіями. Дванадцятирічний навчальний курс в основному складався з тих же дисциплін, що вивчалися й раніше, з додатком деяких нових предметів. Три роки навчання припадало на три нижчі граматичні класи, шість років — на класи поезії, риторики, філософії (по два роки на кожний клас), три роки — на богословський; у 1800—1801 рр. було відкрито спеціальний клас "нотного співу", а згодом — "клас медицини", де викладалися початки лікарської науки.

З 1804 р. Синод почав готувати проведення реформи Київської академії з метою перетворення її виключно в духовну. Цьому в деякій мірі сприяла жажлива пожежа в Києві в 1811 р., наслідком якої було пошкодження та руйнування академічних будівель.

У вересні 1817 р. академія була закрита, замість неї в тому ж приміщенні відкрилась Київська духовна семінарія (27 жовтня того ж року), Семінарію відкрито тимчасово, до перетворення її в новий навчальний заклад.

Нову академію з новим статутом було відкрито 1819 року вже як Київську духовну академію.

З вищесказаного зрозуміло, що Київська колегія, й особливо Київська академія з дванадцятирічним курсом навчання були справді вищими учбовими закладами з широким, різноманітним колом дисциплін, які вивчалися. Кількість студентів її в окремі роки XVIII ст. перевищувала дві тисячі.

За характером і обсягом навчання академія являла собою справжній університет, що визнавали й сучасники. В XVII ст. Київська колегія також вважалась одним з перших щодо свого значення вищих навчальних закладів України і навіть усієї Росії. Колегіюмом його було названо на зразок вищих навчальних закладів Західньої Європи.

Київська академія зробила великий вплив на розвиток таких галузей українського мистецтва, як музика, співи, театр, малярство.

Поряд з високою науковою підготовкою студенти виховувались у душі відданості інтересам українського народу, в душі патріотизму. Київська колегія і академія були ідеологічним центром у справі розвитку національної самосвідомості, особливо в період, коли йшла боротьба з окатоличуванням та ополячуванням українців.

Та значення навчального закладу цим не обмежується. Він відіграв помітну роль у розвитку книгодрукування на Україні, що зосереджувалося в друкарні Києво-Печерської Лаври.

Незважаючи на тривалу перерву, традиції Ки-

Є. МЕРМБЕРГ, Франція

ДАНИЛО МИХАЙЛОВИЧ ЩЕРБАКІВСЬКИЙ

Данило Михайлович Щербаківський народився 1877-го року, в селі Шпичинцях на Сквирщині. Свої студії він почав у Київському Університеті. Він був вдумливий, серйозний студент, котрий умів працювати по-справжньому і не тільки виробив собі твердий світогляд, але й плян наукових студій і вибрав собі шлях на ціле своє життя.

Року 1901 Д. М. Щербаківський закінчив історико-філологічний факультет Київського Університету, і залишився при кафедрі російської історії для підготовки до професури.

Працювати над археологією Д. М. Щербаківський почав під керівництвом професора В. Б. Антоновича.

Року 1904 він перевів розкопки на межі Херсонщини й Київщини. Вчений розкопав 24 могили, що дали цікавий з наукового погляду матеріал.

На кінці того ж 1904 року Д. М. Щербаківський відходить від археологічних студій і починає збирати та вивчати матеріали з народнього мистецтва. Тоді ж таки (1904 року) він вирушив у першу свою екскурсію — збирати зразки українського побуту й мистецтва для Київського Музею. З властивою йому енергією і відданістю справі Д. М. Щербаківський обходить села, збирає килими, шкло, кераміку для Київського й Полтавського земського музеїв.

Деякий час він був учителем історії в гімназії в Умані. Там він улаштував екскурсії з учнями, збирав різний матеріал з народнього мистецтва, етнографії, археології. З своїми учнями він відвідав село Сумківку і зібрав там зразки трипільського посуду.

В Умані він прожив 4 роки і року 1910-го ді-

ївської колегії і академії часів її розвитку були сприйняті і продовжені Київським університетом, заснованим у 1834 році. Отже, початком вищої освіти на Україні можна вважати 1637 рік, — рік заснування Києво-Могилянської колегії.

П. ОВЧАРЕНКО,

доцент, декан історичного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

П. ЛАВРОВ,

професор, зав. катедрою історії.

В. ДЯДИЧЕНКО,

професор, доктор історичних наук.

Н. СИДОРЕНКО,

молодший науковий співробітник інституту історії АН.

“Літературна Україна”

став посаду в Київському Міському Музеї — завідувача відділами спочатку етнографічного, а потім історично-побутового і народнього мистецтва.

Тут Д. М. Щербаківський віддався головним чином науковій роботі: — музейній справі та студіям з історії українського мистецтва, одним з найбільших, найавторитетніших знавців якого він був.

Тоді ще молодий і повний енергії директор музею М. Т. Біляшевський умів вибирати собі помічників для широкої роботи збирання музейних експонатів. Він ще року 1904 оцінив енергію, працьовитість і обдарованість Д. М. Щербаківського під час розкопок 22-х могил. Це ще тоді підкреслив М. Т. Біляшевський в журналі “Археологическая Лѣтопись Южной Россіи” за 1905-ий рік, де надруковано також щоденник згаданих розкопок.

Протягом шістьох років перед тим, як здобути штатну посаду в Музеї, Д. М. Щербаківський зібрав вже для нього багато коштовних експонатів.

В часі 1910-1914 рр. Д. М. Щербаківський ставить на перше місце збирання музейних експонатів, але він ніколи не обмежувався поповненням лише своїх відділів, етнографічного та історично-побутового, а збирав усе, що було цікаве для Музею взагалі.

Побіч небіжчика академіка М. Т. Біляшевського, Д. М. Щербаківський був людиною, який Київський Міський Музей мусить завдячувати свій розвиток, може, навіть, почасти й саме існування. Завідуючи етнографічним, потім історично-побутовим та народньо-мистецьким відділами в Музеї, Д. М. Щербаківський підняв їх на справжню височінь. При цьому треба взяти до уваги, що організувати ці відділи доводилось майже без коштів, покладаючись тільки на свою енергію та власні руки. І Д. М. Щербаківський показав тут правдиве чудо. Він їздив по Україні вишукуючи експонати. З величезними труднощами, часто з надлюдськими зусиллями здобував їх, привозив до Музею і збагачував його такими скарбами, яких не багато мають інші музеї.

Як було сказано вище, Д. М. Щербаківському дорогі були інтереси всього музею в цілому, з усіма його відділами. Тому він багато часу та енергії поклав на те, щоб поповнити книжками й устаткувати меблями музейну бібліотеку.

Щоб інтенсифікувати темп збирання музейних експонатів, він разом з М. Т. Біляшевським зробив цілу низку присвячених цій меті подорожей. Збирано музейні речі через музейних службовців і через селян. Д. М. Щербаківський в 1913 р. мав чимало своїх дописувачів-збирачів. Залишилось його цікаве листування з ними. Він робив екскурсії по Київщині, Полтавщині, Черніговщині

ні, а року 1912-го крім цих місцевостей завітав також на Волинь та Менщину. Які цінні речі здобував Д. М. Щербаківський для музею, свідчить музейне звідомлення за рік 1911, де зазначено, що з екскурсії цього року він привіз для історично-побутового та етнографічного відділів 479 експонатів, що їх оцінено в 2158 карбованців, тим часом як на перевезення та придбання їх витрачено 432 карбованці 73 копійки. З цих повідомлень бачимо, що Д. М. Щербаківський привозив речі і для художньо-промислового відділу Музею і робив часто коштовні дари в археологічний відділ і бібліотеку. Під цей час Д. М. Щербаківський брав діяльну участь в утворенні відділу "Старий Київ", будучи секретарем Комісії, що керувала цим відділом; збирав фотографії й гравюри різних краєвидів Києва в минулому. За його безпосередньою участю видано докладну програму відділу.

Близьку участь Д. М. Щербаківський брав так само у виставках української художньої промисловости, що їх музей улаштував в роках 1906 й 1911.

Щоб удосконалитись в музейній справі Д. М. Щербаківський дістав у 1912 р. відрядження до Москви, а наступного 1913 року з тією ж метою поїхав закордон і вивчав музеї Берліна, Нюрнберга, Мюнхена, Дрездена, Праги, Відня, Верони, Венеції, Кракова, Львова тощо.

Восени року 1914 помер В. В. Хвойко, і на місце небіжчика обрано Д. М. Щербаківського на члена комітету музею. Відтоді він став ближче до адміністративних справ музею, в яких він доти не брав участі.

Цього ж 1914 року його мобілізовано під час 1-ої світової війни, і він потрапив на Галицький фронт. Йому довелося бути за свідка, як на території Галичини, де проходило військо, гинули пам'ятки мистецтва й археології. Д. М. Щербаківський з властивою йому енергією заходився рятувати, що міг. Численні скрині й пакунки з речами першорядного наукового значення надіслано до музею поштою або оказією і тим урятовано для науки. Все наведене свідчить за палку любов Д. М. Щербаківського до музею. Разом з М. Т. Біляшевським його можна назвати фундатором музею.

Повернувшись до Києва, Д. М. Щербаківський продовжував свою роботу в музеї і для музею.

Тут не можна обминути і тих умов, в яких проходило особисте життя Д. М. Щербаківського під час громадянської війни. Платня музейним робітникам була багато нижча за прожитковий мінімум і виплачували її не регулярно. Отже Д. М. Щербаківський, щоб заробити собі на шматок хліба, наймався в київській гавані вантажити дрова; бувало й так, що він збирав на схилах кодишнього царського садка лободу і варив з неї юшку.

Особливо багато було праці під час революції, коли доводилось рятувати речі, що інакше могли б навіки загинути для науки й нащадків.

Поруч з тим розгорається і чисто наукова, дослідча робота Д. М. Щербаківського. З чимало-

го числа його друкованих праць: "Символіка в українському мистецтві", "Українські дерев'яні церкви", "Сторінка з української демонології", "Українське мистецтво" та багато інших, деякі, безперечно, займуть місце основних у галузі, наприклад, мистецтва на Україні. Ще більше матеріалів, мабуть, стояло на черзі до розроблювання, дожидаючи вільного часу, і сприятливих обставин для друку.

Багато часу, хисту й енергії віддав Д. М. Щербаківський різноманітній організаційній праці й поза музеєм: Академія Мистецтва, Археологічний Інститут, Археологічний Комітет, усякі виставки, екскурсії, експедиції, розкопки і т. п. — всі вони бачили його і як ініціатора, і як працівника.

Такий він був, як людина: правдивий до різкості, чесний до педантизму, одвертий і щирий в стосунках до людей, упертий в досягненні раз поставленого завдання. Брехні, інтриганства, позалаштункових ходів органічно не терпів. На половині не спинявся. Він належав до тих людей, що можуть зламатися, але зігнутися — ніколи.

І він зламався — інакше не можна назвати його самовільний відхід з життя. Атмосфера інтриг, крутійства, брехні, паперової боротьби, дріб'язкового діяння, що запанувала в любій йому музейній справі, могла викликати тільки огиду в такої людини як Д. М. Щербаківський. Він боровся. Боровся до останнього. Але коли перед ним стала загроза одходу від улюбленої справи, він волів одійти від життя. "Залишити музей не маю сили, жити без музею не можу" — цим він сам склав собі найкращу епітафію...

6 червня 1927 року скінчив трагічно життя своє, втопившись у Дніпрі, Данило Михайлович Щербаківський.

Цей 1927 рік мав бути роком 25-ти річчя його наукової діяльності. Перша друкована праця його: "Бібліотека Вишневецького замка" з'явилась в друку року 1902, в журналі "Кіевская Старина".

Ім'я Д. М. Щербаківського повинно зайняти почесне місце на сторінках культури й науки на Україні.

За матеріалами:

Акад. Сергія Єфремова — "Зламає життя", Пам'яті Д. М. Щербаківського;

Валерії Козловської — "Пам'яті дорогого товариша Д. М. Щербаківського";

Вячеслава Камінського — "Етнографія в науковій діяльності Данила Михайловича Щербаківського".

ПРИВІТАННЯ

Вітаємо нашого довгорічного члена співочого ансамблю ОДУМ-у Олю Горб з одруженням з Борисом Нітчофом та бажаємо їм щастя, здоров'я та багато років життя.

Філія ОДУМ-у в Чикаго

Докія ГУМЕННА

НАШІ ДІТИ

Якщо ви прожили в Америці десять років, то не здивуєтесь, коли я скажу, що мої давні сусіди вже три рази переїжджали до Каліфорнії й звідти назад. Ніде не загриють собі місця. З Нью-Йорку вони виїхали на ферму заради дітей, щоб мали свіже повітря. І нас потягнули за собою. Сподобалось нам, ото й досі живемо на хуторі. А вони не всиділи довго й переїхали до Покіпсі, щоб дітям було до школи ближче.

Я ще таких дітей розпещених не бачила. Все їм дай! Все, що заманеться, має бути! Приходить неділя — їм нудно. Їм треба "фан". Замість того, щоб допомогти щось у хаті — тату, вези нас на "фан!" Про який "фан", про які такі розваги та виїзди ми колись думали? Але може й справді?.. Діти потребують свого товариства, а де ж ти на фермі того товариства знайдеш?

Відтоді ми бачимось рідко, хоч не тратимо одні одних з очей. Я, коли буваю в місті — неодмінно загляну, хоч на хвилину, як то вони там. Бо коли довго нема листа чи поздоровлення з святами, то так і знай, що наші Вергунівські вже зірвалися з місця й десь у дорозі.

І справді! Один раз послухаєш їх — Каліфорнія чудова, все цвіте круглий рік, а яке повітря! А виноград, а помідори! Куди там, тут такого й за великі гроші не знайдеш. І ніколи не треба думати за теплу одіжку. А другий раз — в Каліфорнії неможливо! То тільки здається, що там добре, а для здоров'я зле. Туман той їхній, "фог"... Як вони його витримують? Чоловікові через ревматизм нам не можна бути. Та й роботу не так то легко знайдеш...

— Та ви ж тут свою хату зліквідували, продали! — довелося мені тільки головою похитати. — А тепер як?

— Бо дурні були, то й зліквідували. Тепер у найманій сидимо. Ще хвалити Бога, що меблів не встигли позбутися та добрі люди зберегли... Холодильника, що звідси везли, довелося там у Каліфорнії покинути... Ще й маму там поховали. Сиділи б тут, то й могила була б близько...

— Еге-е! Ніде правди діти... Та вже нічого не поможє. Витратились, треба забувати, починати все наново.

— А де ж ваші Василько, Ганнуся? Щось не бачу я їх, — оглядаюся по хаті, зазираю в другу кімнату, може хто звідти вийде. До речі, зауважую, що кімнатка Ганнусина нічого не втратила, така сама: вся в килимах, із дорогими меблями, з телевизором. Затишний куточок для принцеси, а не... Але не встигла я подумати й знайти відповідне слово, як почувла:

— О, а ви й не знаєте? У Каліфорнії Васько нам штуку встругнув! Пришов він раз додому такий якийсь ніяковий, крутиться, розгублений, Мнявся-мнявся, нарешті випалив: "Мамо, я мушу женитися. Через два тижні будете мати внучатко".

— Що-о-о!

Отакий шкраб! Він же ще й школи не скінчив! І мати з батьком дозволили утнути таку дурницю?

— А що ж було вдіяти? Тепер маємо невістку. — безпомічно розвела руками Вергунівська, — італійку. Вона відразу покинула школу, а Василько вчиться й працює.

Видно було, що не дуже вона хотіла на цю тему розводити балачки, видно, як болить воно їй, и й змінила тему. А де ж Ганнуся?

— Ен наша? Та ось-ось надійде, — глянула Вергунівська на годинника. — Час уже з школи їй...

Перед моїми очима встала одна дівчинка, яку я звикла була бачити на фермі: матросочка, синій костюмчик із великим білим коміром обшитим синіми стьожками, дві грубенькі русі коси, велетенські блакитні банти... Але цей образ закрила друга дівчинка, що якимсь дивом теж була Ганнуся. На мою думку — поторока. Бачу її моїм внутрішнім оком, як оце зараз. Де в нас було дозволено, щоб учениця приходила до школи в папільотках? Тут вона накрутила на отакі великі дротяні рурки своє волосся, і так і йде по вулиці, так і сидить із ними в клясі. Під очима підмальовано, брови збриті, а над ними ползли десь угору написані олівцем, уста густо нафарбовані, нігті, як червоні пазурі... І це має бути та сама Ганнуся. У штанях, одна холоша вище підкачана за другу, у якійсь дурацькій куртці із ідіотським написом через усю спину, — ось яке чупираadlo зробилося з нашої Ганночки. Тя-я-агне поперед себе в оберемку книжки, а до того ще й папіроску закурить.

І як мати не соромиться йти поруч такої дочки? Але не раз сама я чула, що не мама дочки, а дочка матері, особливо ж бабки, соромилась. "Ти тільки мовчи... ти тільки нічого не говори на вулиці, бо мені встид, що ти по-англійському не вмєєш. Ти говориш тільки по-українському, з тобою по вулиці сором іти... Ти тільки мовчи, щоб ніхто не чув, як ти говориш..." Ну, і це до бабці так! Чуєте? До бабці, що ані телень не второпає по-тутешньому!

— Нащо ви так одягаєте свою дівчину? — не раз питала я Вергунівську, а вона ще й виправдується!

— Як же, всі так! Щоб наша дитина виділялася? Нам буде встид...

Але ця Ганнуся, чи пак Ен, що ввійшла до хати, була зовсім інша, незнайома особа. Тїнь з того світу, чи сестра Мари, чи справжній мрець! Зелено-сіро-синя. Уста сірі, синька й зеленка під та навколо очей. У чорному трико, що обтягувало її округлі форми, мало не лопало. Вже не було халамиди на плечах, а був найтісніший светр, що тріщав, здється, по всіх швах, намагаючись втримати всі астини Ен докупи. А все це він-

чала копиця сіна на голові, прикрита чорною газовою хустинкою.

— Гай! — ніби нявкнула Ен і, не зупиняючись, пішла до своєї кімнати. Наче мене й не було в хаті, наче я її не присипляла ще маленькою на своїх руках... Еге, було колись у діпі таборі!..

Вражіння було таке, що хоч і затагнена в трико, а гола пройшла повз нас дівчина. Взагалі, скажу я вам, хоч я й десять років у Америці, а не можу зрозуміти, чому це так: жінки тут одягаються напів голо, а чоловіки засупонені від вух до п'ят. Подивіться на ті жіночі "вечірні сукні" з викотами на грудях та з голими спинами, на ті літні штанята, яких не відмовляють собі шістдесятилітні матрони, не кажучи вже за таких паршуків, як Ен. А чоловіки? Наглухо замуровані, обтушковані сорочками, краватами, у довгих штанах, чорних шкарпетках, зашнурованих черевиках. Заходять у кафетерію двоє хлопців, з ними одна дівчинка: хлопці в формальних довгоштанних убраннях, дівчинка в коротесеньких шортах... Вона прийшла їсти морозиво, і дівчинці зовсім не соромно, що вона сидить за столом напівгола межі зодягненими хлопцями. Що за перевернена цюотливість і чому це жінкам така привілея — якнайбільше показувати свого тіла, хоч би й затагненого у облипле трико? А ось один мій знайомий вийшов на фасад свого дому у палісаді, посидіти на сонці ж в коротких штанях. Зараз поліція оштрафувала — за порушення моральності...

— Глядіть, — кажу, дивлячись услід новій Ен-Ганнусі, — глядіть, щоб вона не привела вам якого мексиканця в сомбреро, чи порторіка. Або ще й негра-зятя матимете...

— О, ми вже з неї не спускаємо ока! — призналася Вергунівська. — Маєш школу, а з школи — додому. І сиди, вчись! Нікуди ані ногою! Хочеш кіна — є в тебе у твоїй хаті телевізія. О, ми її строго тримаємо! О, я вже не дам їй, ні за що в світі, щоб якогось чужинця в хату привела.

Войовничість пані Вергунівської була їй рішучо до лиця. Стриманість з неї злетіла вже зовсім, вона почала розказувати.

— Занадився був до нас один хлопчина. І нічого, навіть наш, українець, тут у нас сусіди недалеко живуть. Сидить і сидить щодня, якось ніяк йому сказати, щоб забирався, сусід, і батьки ж статечні. А дитині треба вчитися... Ми в клопоті. Та хвалити Бога, прийшов того хлопця батько, сам просить, щоб гнали його, мовляв, хлопець висиджує багато часу в нас і "репутація мого сина від цього страждає". Чули? Його репутація страждає, а наша то й ні! Ви таке чули?

Вергунівська дійшла до верхка можливого для її темпераменту обурення. Але то тільки так мачи здалося. Далі було ще що розказувати.

— Відтоді ми вже не мусіли випрошувати сусідового сина з такою вразливою репутацією... Але чекайте, що далі було. Змовилися наші діточки, і як мене з чоловіком не було вдома — під'їжджає "кавалер" таксівою, і моя Ен сідає, як дочка магараджі, в авто, двері перед нею розчиняються, двері за нею зачиняються, наче й справді перед великою дамою, наче й справді це

не сусідський хлопчина з другої вулиці, а он який джентлмен. А тут якраз я нагодилася. Підбігла, та як рвану дверцята, та як потягну за коси мою дівчину! А, ти, мала смаркуля, а ти питалася батька й матері, чи можна? Зараз мені марш до хати! А ти, цибатий драню, забирайся мені звідси, бо як потягну тебе ось цею парасолею... Накричала, нагукала, розвела їх — і відтоді спокій. Нема чого з кавалерами по кінах та баях шалатися, ще рано...

Вергунівська тут зробила велику павзу.

— Що ви на це все скажете?

Я тільки головою похитала. Бо й справді, що можна на це сказати?

**
*

Але може таки треба було мені своє слово сказати, може б те, що скоїлося потім, не прийшло. Зайшла я попрощатися, коли збиралась ця родина в четвертий чи п'ятий раз до Каліфорнії. Приходжу саме на той переполох, що Ен утікла. Утікла! І треба було десять днів, щоб знайти її, — сидить вона в готелі та не хоче батька-матері знати. Але за готель довелося таки татові й мамі платити, бо її жених і облесник був ще несповна літ і не закінчив школи. Та й от тепер мої Вергунівські напівдорозі, — ні сюди, Микито, ні туди, Микито! Вже деякі речі поїхали до Каліфорнії, а вони звідси через весь оцей балаган не можуть виїхати, нема чим боргу сплатити, що наробила їх дорогоцінна дочка магараджі, їх принцеса Ен.

Але не зважаючи на цей весь рейвах і клопіт, у хаті було якось жвавіше, якийсь веселий рух. Чи не від цього малого песонажа, що котить по хаті авточко й при цьому страшенно радіє?

— А що це за жевжик у вас по хаті бігає? Де це він у вас узявся?

— А це... — ніяково зам'ялася моя Вергунівська. — Хіба я не казала вам, що наш Василько розійшовся із жінкою та й дитину забрав? Оце привіз до нас. Що йому лишалось робити? Жінка ж його нічого не вміла робити. І не хотіла! Він на роботі, а вона лежить і курить. Він приходить із роботи, та мусить заходитися коло варення обіду, мусить прибрати, попрати і дитину доглянути! Отакі ті жінки-італійки! Отаке нещастя взяв наш бідний Василь на свою голову! Ну, вже ми цього жевжика самі виховаємо, не дамо ніякій італійці, — завзято приобіцяла Вергунівська.

— А еспанці? — подумала я, але вголос не сказала. Це приїхала з Бразилії одна наша родина, і невістку привезли вони — еспанку. Все було нічого спочатку. Еспанка й мови навчилася нашої, і паску по-нашому святила, словом, українізувалася, що й не впізнаєте. Живе в одній хаті з батьками, господарна, з чоловіком ніколи не перемовиться. Все було б наче добре, тільки дитину свою... Ой, Боже ж мій, дитині своїй не дозволяє ні слова по-українському сказати! Як тигриця, пантрує, щоб воно говорило лише еспанською!

В. БРЕЙНГОЛСТ

МИСТЕЦТВО БУТИ БАТЬКОМ

(Про мистецтво правильно поставити діагнозу дитячої інфекційної хвороби і бути самоопанованим, не піддаватися паніці, чекаючи приходу лікаря).

Кожна дитина, хоч як би вона фізично і морально здорова була, все таки час від часу хворітиме на так звані дитячі інфекційні хвороби. І от якщо новоспеченому батькові і доводиться коли-небудь кликати на допомогу всю свою витримку і самоопанування, так це саме у той момент, коли мати (яка в таких ситуаціях не бере до уваги батьківські нерви) оглушує його словами: "Дитина хвора! Що робити?"

Зрозуміло, краще викликати лікаря, коли він не потрібний, ніж не викликати, коли його треба, але якщо молодий батько, миттю збагне обставини, і спочатку сам живе якихось заходів, то це теж справі не пошкодить. За допомогою довідників "Для дому й родини", в яких завжди знайдеться розділ про дитячі хвороби, діагнозу неважко встановити й самому.

Бенні захворів своєю першою інфекційною хворобою в один з суботніх вечорів, приблизно через годину після того, як Мар'яна вклала його спати. Спочатку все було як звичайно: вона погасила світло, сказала: "Ну от, а тепер мамине янголятко буде спатоньки" — і пішла. В тому, що трапилось далі, теж не було чогось незвичайного: коли Мар'яна по якомусь часі зайшла у ванну, то побачила там Бенні, який захоплено видавлював з тюбика зубну пасту, намагаючись прикрасити мочалку подібно до того, як у кондиторській прикрашають торти. Не минуло й секунди, як він був в Мар'яниних руках, вона вже намірилась на нього караючою десницею, і ось тут-то... Коротше кажучи, вона побачила якісь дивні плями на обличчі дитини. Покарання було скосоване. Силою запхавши Бенні до ліжка, Мар'яна вскочила в кімнату, де я щойно затишно вмовився в кріслі, щоб з заплученими очима поміркувати над вечірнім часописом.

— Прокінься, чуєш? Бенні захворів!

Мить — і я на ногах, зібраний і енергійний.

— Швидко! — сказав я. — Мої пантофлі!

— Вони у тебе на ногах.

Я побіг в дитячу кімнату. Безперечно, так воно і є: все обличчя Бенні в червоних плямах. Вигляд жахливий.

— Цілком виразний випадок, — сказав я намагаючись в поспіху поставити моментальний діагноз. У нього малярія. Треба викликати "Швидко допомогу".

— Ні, краще пожежду, тату, — попросив Бенні; з надзвичайно зацікавленим виглядом вмошчуєчись в постелі.

— Добре. Дитина хвора, нехай буде так, як вона хоче.

— По-перше, у нього, безперечно, не малярія, — сказала Мар'яна, — а по-друге, треба бути просто ненормальним, щоб через це викликати пожежників. Подумай, раніш ніж верзти несенітницю. Йому треба поміряти температуру.

Вона принесла термометра. Проте, Бенні ця загадкова скляна рурочка зовсім не подобалась. Після п'ятнадцяти хвилин даремної боротьби і намовлянь ми нарешті прийшли до згоди, сприйнятливої для обох сторін. Контр-агент виявив згоду на те, щоб зміряли його температуру при умові, що спочатку йому принесуть цукрового півника на патичку і леденців.

Я оббігав пів міста, щоб дістати потрібне. Коли я нарешті повернувся. Бенні, дуже задоволений, відразу ж заходився біля солодоців, а ми з Мар'яною тремтячими руками поставили йому термометра. Ртутний стовпчик доліз до 37,2 і далі чомусь не йшов. Я поклав долоню на Бенніне чоло. Воно палало.

— Термометр бреше, — сказав я. — У нього не менш як 39,5. У нас є пеніцеліна? Треба збити температуру.

Мар'яна рицупила величезного двотомника — "Енциклопедія хатнього господарства".

— Тут є і про інфекційні хвороби, — сказала вона.

Я гарячково перелистував сторінки.

— Ось зараз побачиш, — бурмотів я, — ось... "На початковій стадії з'являється червона, найчастіш досить велика висипка на обличчі". Все зрозуміло. У нього краснуха.

Я вже хотів закрити книгу, як раптом помітив на кінці сторінки ще одне цікаве речення.

— Почекай-но. — сказав я. — Ось теж не погано сказано: "Після інкубаційного періоду виступає дрібна червона висипка". Все в порядку. Це золотуха. Я викликаю "Швидко допомогу".

Але я її не викликав. На другій сторінці, в розділі "шкарлятина", я знайшов абзац, який тут же прочитав Мар'яні:

— "При захворюванні шкарлятиною шкіру на грудях покриває дрібна червона висипка, яка швидко поширюється і переходить на обличчя".

— Тут нема жодних сумнівів. У дитини шкарлятина. Це — найгірше. Я сам в дитинстві хворів на шкарлятину. Пам'ятаю, як...

Я перебив себе на півслові. На сторінці 17-ій я знайшов дуже тривожне повідомлення: "Висипка, що виступає через три дні після інкубаційного періоду, має вигляд великих яскраво-червоних плям".

— Чуєш, Мар'яно? "Яскраво-червоних!" А ти бачила щонебудь більш яскравочервоніше, ніж Бенніні плями? У нього кір!

— Там не сказано, що треба робити?

— Сказано. Ось: "Вжити заходів, що полегшують стан хворого".

— Що значить "заходи, що полегшують стан"?

— Можливо, йому треба давати стільки леденців, скільки він може зжерти.

Я телефонував до лікаря.

— Чи не можете ви якнайшвидше приїхати, пане докторе? У нашого хлопчика кір. Він увесь покритий висипкою. Прямо засипаний!

Коли я повернувся в дитячу кімнату, Бенні раптом захотів, щоб я ліг у його ліжко. Інакше він не засне, сказав він. Я спробував смиренно перечити. Якщо людина має 180 см. зросту, а довжина ліжка 125, то на будь-який комфорт розраховувати трудно. Але Мар'яна зразу ж забурмотіла щось про "заходи, що полегшують стан хворого", і, зітхнувши, я поліз у ліжко. Бенні відразу ж відчув себе багато краще, і йому захотілося, щоб там не сталося зробити на моїй голові щось подібне до кінцевої зупинки автобуса.

Я лежав, як факір на цвяхах. Бенні накидав повне ліжко цяцьок, крім того, тут були дві колоди старих карт, моя зломана електробритва, подертий і помальований примірник "Кандида", порожня коробка з-під сигар, дві покришки від каструль і колесо від дитячого велосипеда. Звичайно, тяжко було б вважати, що перебування в такому оточенні схилиє на сон, але все таки я нарешті задрімав.

Не знаю, скільки часу минуло, коли я крізь сон почув, що хтось увійшов до кімнати. Це була Мар'яна. Вона раптом заверещала і заломила у розпачі руки.

Я підхопився і з переляком обернувся до Бенні, який як і раніш спокійно бавився з цяцьками.

— В чім справа? — Йому погіршало? Він дістав ускладнення? Кашлюк, пронос, поліомієліт?

— Не він, — сказала Мар'яна і піднесла мені дзеркало.

Я закам'янів. На лобі виступив піт: обличчя моє було вкрите яскравочервоними плямами!

— Ой! — простогнав я з жаху. — Він мене заразив! Хто знає, чи витримаю я це... Телефонуй, довідайся, чому не їде лікар. Ой, як жахливо я себе почуваю!

Не встигла Мар'яна дійти до телефона, як задзеленчав дзвінок біля вхідних дверей. Прийшов лікар.

— Пацієнти лежать у дитячій, — сказала Мар'яна.

За хвилину він стояв на порозі.

— Добрий вечір, — похмуро кивнув я йому. — Вам не варто підходити ближче, пане докторе. У нас кір — і у дитини і у мене.

Лікар знехтував моїм попередженням. Він увівся на краю постелі і спрямував на нас допитливий погляд. Я скинув на підлогу автобус, покришки від каструль, кубики і карти.

— Можливо, це... Це небезпечно? — запитав я.

Лікар похитав головою.

— Ні, — сказав він і суворо подивився на Бенні. — Ні, це не кір. Це щось зовсім інше.

— А що ж саме? Скажіть мені всю правду, пане докторе, щирю правду. Я витримаю.

Лікар zvolівав з відповіддю.

— Я боюсь, — почав він рішучим голосом, — я боюсь, що все це сліди губної помади.

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЧАСОПИС "УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

Вільну, справжню демократичну думку, глибоке й всебічне поставлення проблем, статті на актуальну світову тематику, фахові економічні коментарі, інформації і хроніку з усіх ділянок життя подає з кожним своїм числом газета

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

що виходить раз на тиждень у Західній Німеччині і що її можна набути в представників та в кольпортерів у всіх частинах світу.

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

— це конечна лектура в родині та в громадських клубах і читальнях.

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

— це вірний супутник кожного українця-демократа, сповненого любови до свого рідного краю та віри в близький час його визволення.

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

борються — скеровують — орієнтують — інформують — дають пораду — розважають.

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

репрезентують волю й змагання всього українського народу, протестують проти недоліків еміграційного життя, підтримують єдиний законний і правний урядовий орган української еміграції

— Українську Національну Раду.

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

будять думку, будять волю, будять силу українського народу навколо справи визволення з вічного ярма українців та всіх поневолених народів світу.

Передплачуйте "Українські Вісті" в усіх частинах земної кулі! Гуртуйтеся навколо справи національно-визвольної боротьби України та всіх поневолених народів! Включайтеся у визвольну боротьбу!

Передплату приймають:

Централя "Українських Вістей"
Verlagsgesellschaft "Ukrainiski Wisti",
791 Neu-Ulm/D., Schliesspach 32,
Schulgasse 2, Germany

та представництва по різних країнах (адреси — на першій сторінці кожного числа "Українських Вістей").

ПРИКАЗКИ

*Нема людини без вади
Нема нічого без але.*

Не в тім хороша, що чорноброва, а в тім, що діло робить.

Чого Івась не научиться, того й Іван не буде вміти.

Іван ПІДДУБНИЙ

ПОТРІБНІ РАДИКАЛЬНІ ЗАХОДИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОДУМ-у

(Слово на Конференції Головної Виховної Ради ОДУМ-у - ТОП-у США-Схід,
31 жовтня, 1965 р.).

Я прибув на вашу Конференцію, захочений сумним фактом. Читаю: на сумівській чи пластовій оселі влітку цього року в урочистостях взяло участь по тисячі молоді та тисяч по тричотири дорослих, а на одумівській — сотня молоді та не набагато більше дорослих. Цей факт, безумовно, сумний, і проходить повз нього спокійно ніяк не можна.

Де причини цього?

Вони, як то звичайно буває, в об'єктивних обставинах, а також і суб'єктивних провинах.

Як відомо, до ОДУМ-у належить в основному православна частина молоді, а це значить — та (в основному) частина, що її батьки в умовах царсько-російського чи большевицького панування не мала змоги організуватись, а тому й засвоїти навичок організованого національного життя. В дещо ліпшому становищі перебували наші греко-католики в Австро-Угорській та навіть у польській державах.

З дня постанови ОДУМ-у, як організації переважно православної молоді, наші єрархи, а слідом за ними й решта духовенства, як також і світські церковні діячі, не змогли належно оцінити цієї організації, а часто ставились до неї з застереженням, якщо не ворожо. З цього виникла тільки шкода як для ОДУМ-у, так і для Української Православної Церкви.

Слабкість ОДУМ-у залежить також і від браку відповідно вишколених працівників, що знають роботу молодечих організацій і могли б з найбільшим організаційним і виховним ефектом її провадити.

Не малим гальмом у роботі ОДУМ-у є наявність численних конкурентів. І це в той час, коли ОДУМ, по суті, повинен бути єдиною організацією української патріотичної молоді, бо він єдиний з усіх українських молодечих організацій стоїть на засаді демократії, в своїй роботі керується демократичними методами і (що особливо відрізняє його від інших українських молодечих організацій) — він задекларував і на ділі підтримує наш найбільший національно-політичний скарб — Державний Центр УНР.

Конкуренти ОДУМ-у, або вірніше їх провідники, не хочуть усвідомити того, що не спрямовуючи виховання своїх підопічних в напрямку державницькому, навіть не декларуючи своєї прихильності до Державного Центру недавньої нашої держави, вони роблять велику шкідливу помилку. Її, цю помилку, може зрозуміти кожна організована людина, кожний психолог і педагог. З двох основних конкурентів ОДУМ-у — СУМ-у й Пласту — байдужість до нашого Державного Центру в меншій мірі стосується остан-

нього, що принаймні зрідка, хоч і не дуже сміливо, маніфестує свій державницький підхід до справи виховання молоді.

Якщо в СУМ-і і Пласті говорять про якусь абстрактну українську державу, то ця згадка виглядає дуже трагічно тому, що український народ ще недавно мав свою реальну державу, що повинна жити в свідомості кожного патріота і передаватись новим поколінням.

Немає чого говорити про такого конкурента ОДУМ-у, як Ліга Української Православної Молоді, що складається з американців українського походження. Вона, хоч і декларує свої симпатії до українства, зокрема до української православної церкви, але, як національно-громадський чинник, для нас, яким на серці лежить добро поневоленого нашого народу, не може служити прикладом гідним наслідування.

А вже зовсім сумно відзначати факти, коли в ролі конкурентів ОДУМ-у, як це подекуди спостерігається, виступають — в одному місці "парафіальна молодь", в іншому — "студентська громада" і т. п.

Ми не відмовляємо духівництву в праві тримати під своєю духовною опікою молодь своєї парафії, але духівники повинні бути свідомі того, що молодь має свої потреби й зацікавлення, вона, за винятком одиниць, іде в світське життя, і до цього життя вона мусить готуватись. А це можливе тільки в світських молодечих організаціях. Тому такого феномену, як "парафіальна молодь", треба за всяку ціну уникати.

Щождо "студентських громад", то їх місце у відповідних учбових закладах, а не поза ними, де ці "громади", керовані партійними організаціями, явно мають на меті шкодити ОДУМ-ові, як немилий їм з ідеологічного боку організації.

Щоб прочистити дорогу для українського демократичного руху молоді потрібен своєрідний ЄДИНИЙ ФРОНТ громадських і культурно-освітніх діячів, що мали б діяти з благословення православного духівництва в напрямку популяризації ідеї й значення ОДУМ-у, як національної, патріотичної, позапартійної організації, якою вона фактично й є.

Провідники ОДУМ-у і його симпатички при цьому повинні сміливо й енергійно протиставитись ні на чому не основаній шкідливій пропаганді ніби ОДУМ є партійною прибудівкою. Ми знаємо й високо цінімо ініціативу і великий вклад праці в організацію й розбудову ОДУМ-у з боку УРДП. Але ми знаємо також, що з боку УРДП немає наміру "присвоїти" ОДУМ. Навпаки, ми переконані, що уердепівці раді були б, коли б знайшлись люди, які змогли б перебрати

бодай частину їхньої роботи з ОДУМ-ом. Ми знаємо також, що ОДУМ — організація демократична (не в вузько партійному, а в широкому розумінні цього слова), чого не всі конкуренти ОДУМ-у можуть сказати про самих себе... Ми знаємо, що ОДУМ — це єдина українська молодеча організація, що стоїть на державницькій політичній позиції. Знаємо, що в ОДУМ-і гуртуються кадри українських патріотів демократичних переконань і коли б ми занедбали цю організацію — ми передали б усю нашу молодь, а отже й майбутнє своє громадське й національне життя, в руки недемократичних сил, що, на жаль, існують у нашому українському світі, і шкідливі впливи яких на національне життя ми мали сумну нагоду спостерігати й пережити.

Я не міг тут поминути духовенства. Це тому, що в наших специфічних еміграційних умовах наше громадське життя зосереджується в основному біля церков. Звідсіля виникає потреба, щоб церковні чинники були в достатній мірі поінформовані про стан громадського життя і відповідно до цього будували свої взаємини з громадськими організаціями.

Нехай ніхто не вбачає в моєму виступі, коли я говорю про православних батьків, дітей, духівництво, антисоборницьких тенденцій. Але — будьмо людьми реальними і не заплющуймо очей на факти: СУМ, Пласт, МУН складаються в основному з дітей українських католиків. Ці організації мають з боку католицького духівництва належну духовну опіку і чують з його боку на свою адресу добре слово. Ми щиро вітаємо в ОДУМ-і українську католицьку молодь, бо сам факт її перебування в ОДУМ-і свідчить про те, що батьки її й опікуни — люди державницького виховання й державницьких наставлень.

На жаль з боку православного духівництва ОДУМ покищо не має належної опіки і навіть зрозуміння. І це тоді, коли ОДУМ цього заслуговує не в меншій, а навіть в більшій мірі, як інші українські молодечі організації. Тим то наше православне духівництво, якщо воно стоїть на засадах української державности, повинно, на рещті, не вагаючись стати на позицію підтримки ОДУМ-у, з якого будуть приходити також і громадсько виховані члени православних парафій. А в цьому повинна бути зацікавлена також і церква.

Ні на чому не обґрунтоване недоброзичливе відношення до ОДУМ-у, а часом навіть справжній бойкот його, тягнуть за собою такі небажані, щоб не сказати більше, наслідки: православні діти і молодь, що попадають до СУМ-у чи Пласту, опиняються там на становищі *меншепартійних* істот. З цим може не погодитись хтось із політиків, але психолог чи добрий педагог це добре бачить і знає. Цей психологічний момент повинен присвічувати ОДУМ-ові в його організаційній і виховній роботі. Молодеча організація повинна виховувати майбутніх громадян сміливих, гордих за своє походження, незалежних у своїх добрих вчинках тощо. Бо тільки такі люди у сучасному світі можуть претендувати на рівноправне й рівнорядне з іншими людьми й народами

ми становище. Тим часом цьому принципово про тирічить згадане підлегле, другорядне становище православної молоді людини в таких (майже виключно католицьких) організаціях, як СУМ чи навіть Пласт.

І тому, між іншим, я не можу поділяти думки де-яких, навіть провідних одумівців, коли вони, звертаючись до батьків, пропонують віддавати своїх дітей, якщо, мовляв, не до ОДУМ-у, то до будь-якої іншої української молодечої організації. Так, я думаю, може говорити людина, що не заглибилась у суть справи, не знає і не бачить глибокої принципової різниці між ОДУМ-ом і такими організаціями, як СУМ, Пласт, МУН. Якщо б не було отих глибоких принципових різниць між ОДУМ-ом і цими, справді масовими і, на свій лад добре поставленими організаціями, то тоді саме існування ОДУМ-у не мало б виправдання.

Виходячи з того, що наука й виховання не повинні кінчатися на школі, я вважаю, що вся робота ОДУМ-у повинна провадитись під гаслом: "Жодного школяра, жодного юнака або дівчини православного віровизнання не повинно бути поза ОДУМ-ом!"

Враховуючи історично обумовлену організаційну відсталість православної української людности, ОДУМ і його симпатки серйозну увагу повинні звернути на роботу серед батьків, енергійно проводячи усно і в пресі відповідні пояснення. І в цьому участь духівництва може бути не лише цінною, але часом навіть вирішальною.

Все сказане є основним не тільки для розвитку, але й для самого існування ОДУМ-у. Без цього я дивлюсь дуже песимістично на його майбутнє.

Дещо менше, але також дуже велике значення для роботи ОДУМ-у мають такі питання:

а) Повсякчасна турбота про поповнення ОДУМ-івських рядів. Для цього ще в школах Українознавства чи Рідних Школах повинні бути створені групи ОДУМ-у й ЮнОДУМ-у.

б) Систематичне методичне керівництво місцевими осередками ОДУМ-у й ЮнОДУМ-у, зокрема керівництво окремими ділянками роботи, що має здійснюватись фахово підготовленими людьми. Особливо слід звернути увагу на театральні (передовсім — співочі) та спортові гуртки.

в) Одумівський орган "Молода Україна" повинен взяти виразний курс на виховну роботу серед одумівців і особливо в напрямку інструктування місцевих осередків) систематично подавати методичні вказівки для роботи в одумівських гуртках на місцях, висвітлювати кращі взірці роботи місцевих осередків ОДУМ-у, подавати взірці роботи інших (в тому — й іншонаціональних молодечих організацій).

г) Суворо додержуватись обов'язку сплати ОДУМ-івцями членських внесків до своєї організації, що має не лише матеріальне, але психологічне та виховне значення.

г) Те саме щодо обов'язкової передплати й читання одумівцями журналу своєї організації.

Панахида по Президенту УНР

св. п. д-ру С. Витвицькому

*"Чуєш, брате мій, товаришу мій,
Відлітають сірим шнуром журавлі в вирій.
Чути кру, кру, в чужині умру —
Доки море перелечу, крилонька зітру..."*

Такими зворушливими словами, що наповнили серця присутніх смутком і болем, розпочав свою проповідь о. Прот. Микола Харіщак під час урочистої панахиди по св. п. Президенту Української Народної Республіки Д-ру Степану Витвицькому, яка була відправлена в українській православній церкві святого Вознесіння м. Нью-арку 14-го листопада 1965 року.

Відійшов, ще один видатний син української нації великий соборник, творець акту 22-го січня 1919 року, громадський і державно-політичний діяч як на рідних землях, так і на еміграції. Учасник визвольних змагань і останній президент УНР в екзилі, що був на цьому посту, згідно з волею народу, — 11 років.

Умер вірний син свого народу на далекій чужині, далеко від свого краю, від свого народу. Умер. Його немає, але пам'ять про нього, ще довго залишиться в серцях всього українського народу не тільки тут, а й на далекій Батьківщині. Лежить він в чужій країні, але на своїм як рідним українським клаптику землі, серед своїх генералів і полковників, вояків і старшин всіх українських військових формацій, — на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку. В тому Бавнд Бруку, де стоїть величавий храм пам'ятник, в якому щоденно відбуваються молитви за спокій душ всіх замучених, закатованих чи розстріляних українців. Лежить серед тих, що як і він сам, творили новітню історію України в 20-му сторіччі.

Не стало серед нас невсипущого борця за вільну Українську Державу. Не стало того, хто все своє життя, починаючи з молодости і до дня самої смерті, присвятив себе своєму знедоленому українському народові. Не стало того, хто вів нас до омріяної волі, до нашої батьківщини — України, не стало Президента Української Народної Республіки. Ворог тріюмфує, ворог тішиться, що не стало серед нас провідника. Але ворог помилився. На місце одного провідника стане інший, але боротьба за нашу свободу не припиниться і вона буде продовжуватись, ще з більшою силою, ще з більшим завзяттям аж до того часу, коли Україна стане вільною, самостійною, соборною і незалежною державою.

Уболіваючи за своїм провідником, Президентом Української Народної Республіки св. п. Доктором Степаном Витвицьким, як і його попередниками св. п. Симоном Петлюрою, Андрієм Ливицьким, які, так як і він, скінчили свій земний шлях тут, на чужій землі, далеко від Рідного Краю і свого народу — ми так масово прийшли на вшанування його пам'яті, на панахиду,

за спокій його душі. Прийшли парафіяни і гості, представники організацій і установ. Люди різних віровизнань і різних угруповань. Численно прибули на панахиду комбатанти Українських Армій, близькі друзі і побратими покійного, товариші по чину і по зброї. Прибув на цю урочисту панахиду і старенький вояк — прем'єр міністр Української Народної Республіки, 86-ти річний проф. Борис Мартос. На панахиду прибула численно і молодь, об'єднана в молодечу організацію ОДУМ з своїм організаційним прапором. Урочистою хвилиною, відспіванням парафіяльним хором "Вічна пам'ять", схиленням всіх прапорів до низу і ставанням всіх присутніх, що були з свічками в руках, на коліна закінчилась урочиста панахида по ще так недавно померлому Президенту Української Народної Республіки св. п. Доктору Степану Витвицькому.

Згадуючи та вшановуючи в цей сумний день великого патріота-українця св. п. Президента УНР Доктора Степана Витвицького присутні не забули і ділами вшанувати його вічну пам'ять. На прохання о. Прот. М. Харіщака вшанувати пам'ять покійного Президента УНР Доктора Степана Витвицького збіркою коштів на потреби Державного Центру Української Народної Республіки, того Центру, який протягом 11-ти років очолював покійний — присутні склали на цю ціль 155 дол. 50 центів.

Зібрані гроші ще цього самого дня повністю були переказані фінансовому комітету при Головній Управі Об'єднання Прихильників Української Народної Республіки м. Нью Йорку.

За пожертви, що їх склало громадянство під час панахиди по св. п. д-ру Степану Витвицькому — Президенту Української Народної Республіки на потреби Державного Центру УНР, як фонд на визволення батьківщини України від ворога — Товариство Прихильників УНР міста Ньюарку, Н. Дж, як від себе так і від Г. У. Об'єднання Прихильників УНР і Представництва УНРАДИ на терені Америки, виносить всім жертводавцям свою щирю і сердечну подяку. Рівнож виносить подяку о. прот. М. Харіщаку за відправлення панахиди та патріотичну промову і всім хористам та зокрема диригенту п. П. Шкварко. Також виносить свою щирю подяку голові церковного уряду п-ну Гаврилюку і всій Церковній Управі за дозвіл в переведенні збірки на велику національну справу.

К. Степовий

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ і ПРАЦІ

ЖИТТЯ ОДУМ-у В МОНТРЕАЛІ

Після літнього відпочинку і відповідної праці, ОДУМ перейшов до осінньо-зимового сезону, розгортаючи ширшу працю всієї організації. Наш відділ ОДУМ-у складається з членів у більшості з студіюючої молоді, отже все це береться до уваги, щоб була певна координація та успіх у праці. На початку цієї сезонної пори, наш відділ ОДУМ-у відбув прогулянку до Лорентійських гір, біля Сент-Агат, із різними видами спортової розваги. Ця прогулянка була досить успішна і залишила приємні спогади. З вересня місяця, Управа ОДУМ-у енергійно взялася до праці хором з диригентом І. Козачком на чолі. Кількість хористів збільшилась до сорока осіб, хор почав вивчати крім народних, історичних пісень і церковні. Вислід цієї праці успішний. 10 жовтня наш одумівський хор узяв участь у концерті на храмовім святі — св. Покрови, де виконали такі пісні: "Ми не замовкнемо ніколи", муз. Владика Михайла, "Повій вітре" муз. Ступницького, "Ой, з-за гори туман налягав", муз. Демущького, "У містечку Богуславі", муз. Лисенка. Тріо — Ліда, Валя Михайловські і Таня Аксюк виконали "Ой вербиченко", муз. Шамо, "Мрія" муз. Сандлера. Прихильна оцінка хору і тріо слухачами, а особливо Владикою Михайлом, була для нас високою нагородою та заохотою до дальшої упертої праці.

30 жовтня відбувся одумівський бал-маскарад із різноманітною програмою, особливо гарне враження справляли оригінальні, кольорові костюми та цікаві маски учасників. Молодь була захоплена цікавою картиною балю і цей вечір був успішним під усяким оглядом.

Відділ КУК у Монреалі запросив одумівський хор до участі 7. 11. на Листопадове свято в залі УНО. Хор під диригуванням І. Козачка виконав: "Боже, великий, єдиний", муз. Лисенка,

"Ой горе тій чайці", муз. Леонтовича, "Повій вітре", муз. Ступницького, "Україно мати, кат сконав", муз. Стеценка і на виклик "Марш ОДУМ-у", муз. Фоменка. Усі хористи були в одумівських уніформах і це зробило гарне враження.

У суботу, 6. 11 ц. р. у залі церкви св. Покрови з рамени СУСК, відділ у Монреалі, де взяли участь студенти з Монреалю, Оттави, Торонто, відбувся панель на тему: "Чи українські студенти мають відпорність на пацифістичні й комуністичні тенденції, які панують в університетах північної Америки". Студентка панна Шкільник, прочитала дуже цікавий і змістовний на цю досить дразливу і принципову тему реферат, що викликав жваву дискусію, якою вміло провадив член СУСК, наш голова ОДУМ-у Віктор Пергат. У цій дискусії брали участь наш виховник ОДУМ-у проф. А. Степовий і капелян ОДУМ-у о. О. Костюк.

Звичайно чимало було проведено праці в щоденному організаційному секторі з певним успіхом, але є й труднощі, зокрема з Юним ОДУМ-ом, де ще не розв'язане питання підбору і складу виховників. Намічений семінар виховників і до сьогодні ще не переведено. Організація його є нашим першочерговим завданням, особливо нової управи, яку виберуть на річних зборах 5. 12. 1966 року.

Ліда Михайловська
культурно-освітній референт

МИКОЛА КРИВОНІС ОЧОЛИВ ФІЛІЮ ОДУМ-у В РОЧЕСТЕРІ

У кінці минулого року в Ро-честері, США відбулися загальні збори філії ОДУМ-у. Збори відкрив голова філії Микола Кривоніс, а молитву прочитав о. Чернявський. До президії зборів члени філії вибрали Ф. Федоренка (голова) та А. Минака (секретар).

В своєму звіті голова філії М.

Кривоніс сказав, що рочестерська філія ОДУМ-у до недавнього часу не була діяльною, але поновила свою активність, згуртувала понад три десятки молоді та придбала уніформи. Філія брала останнім часом участь в храмовому святі та в панахиді по Президентові УНР д-р Ст. Витвицькому.

Філія плянує придбати в скорому часі свій філійний прапор, а з січня 1966 року в Рочестер коопортуватиметься 50 примірників журналу ОДУМ-у "Молода Україна".

Філія також має відділ Юного ОДУМ-у. Ройовим Київського куреня є Олекса Косенко, заступником Олекса Лукашевич, скарбником Анатолій Медяник, а секретарем Микола Семенець.

Далі звітували секретар філії Наталка Пархоменко, скарбник — Ліда Цвіркун та голова контрольної комісії Галина Миколенко.

У дискусії над звітами та працею філії брали участь Ф. Федоренко, диригент хору церкви св. Покрови І. Чаус, голова парафіяльної ради М. Куш, Косенко, М. Цвіркун та ін. Всі дискусанти вітали філію ОДУМ-у з більшою активізацією, бажали успіхів, кликали до ще більшої активності й обіцяли свою постійну підтримку. В перспективі парафіяльної ради, під церквою якої працює ОДУМ, є придбання власної домівки, і тоді для молоді буде краща можливість розгорнути свою працю. Зі свого боку молодь повинна підтримати всі заходи парафії, щоб якнайскорше придбати таку домівку.

На голову філії ОДУМ-у Рочестеру переобрано енергійного молодого повного життя й запалу Миколу Кривоніса, який також є реф. Юнацтва, а до управи увійшли такі особи: Ніна Минак — заступник, Вікторія Потужна — секретар українськомовний, а Наталка Пархоменко — англійськомовний секретар, Ліда Цвіркун — скарбник, Ніна Балачук — реф. преси, Микола Компанієць — орг. референт.

До контрольної комісії обрані Галина Миколенко (голова), Лана Ковалюк та Маруся Олексенко, а до тозариського суду Павло Безверхий (голова), Ріта Кіпкало і Надія Григоренко.

ВІДДІЛ ТОП В НЬЮАРКУ ПРИ ПРАЦІ

Дня 30 жовтня ц. р. відділ ньюарського ТОП-у відбув свої річні сходи. За управу відділу звітував голова Іван Гладун та скарбник Р. Минак, а за Виховну Комісію — пані Ліда Приходько. Звітодавці подали інформацію про пророблену працю за минулу каденцію, яка була шляхетною, беручи під узагу наші тяжкі обставини.

Після ділового звіту та жвавої дискусії, вибрано нову управу в такому складі: Віктор Кирейко — голова, М. Самчук — заст. гол., Р. Минак — скарбник, Іван Каневський — секретар, К. Степовий — орг. зв'язковий реф. Контрольна Комісія: П. Стокальський — голова, М. Стройник — заст. голови, П. Матула — секр.

Доручено новообраній управі сформуванню Виховну Комісію з кваліфікованих осіб.

Бажаємо новообраній управі ТОП успіху в праці на одумівській ниві. ОДУМ потребує Вашої співпраці і допомоги. Всі діти мусять бути в ОДУМ-і, а всі батьки і приятелі виховання української молоді мусять бути в Товаристві Одумівських Приятелів (ТОП).

Ів. П.

РОДИННА ПОДІЯ

В неділю 21 листопада м. р. група знайомих звеличала свято охрищення доні панства Володимира й Тані Антоновичів — Ліди.

Тайну охрищення довершив о. Р. Панченко, настоятель церкви св. Івана в Ошаві. Кумами були: п. Дуся Сич та п. Островський.

Під час прийняття була проведена збірка на українську пресу, що принесла суму 24 дол. — 14 дол. на "Українські Вісті", 10 дол. на "Молоду Україну".

Всім жертводавцям щиросердечне спасибі, а новоохрищеній Ліді та її батькам щастя й здоров'я на многі літа.

К. Сірко та П. Петровська
збірщики

ОДУМІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ В ЛОНДОНІ, ОНТ.

28-го серпня, 1965 р., в українській православній церкві в Лондоні, Онт. о. М. Дебрин повінчав молоду пару одумівців — Віктора, сина п-ва Гр. і О. Кошарних

**Молодята одумівці
Віктор і Тамара Кошарні**

і Тамару — дочку п-ва Ф. і А. Подопрігори з Лондону.

Батьки приклали всіх старань, щоб весілля відбулося за взірцевим порядком і в дусі рідних традицій включно з гучними поправинами в домі п-ва Подопрігора для численної рідні й друзів, як велить закон, і тому, що на цю увагу молодята собі вповні заслужили. Та тут слід віддати належне признання обом сторонам: батькам і дітям.

Мимо знаних великих труднощів скитальщини чужими дорогами по другій світовій війні для обох родин, а для п-ва Подопрігода ще й мандрювання через Венецуелю — ці батьки зуміли — не без особистих жертв — дати дітям виховання у "страсі Божім" й любові до рідного, а діти сприйняли бездоганно цю родинну школу й нічим не зрадили батьківських ідеалів. Вони зуміли використати всі можливості в Лондоні — як рідного, середношкільного й вищого навчання, а під час науки брали активну участь у житті української молоді, а саме, Віктор — у проводі місцевого ОД-

УМ-у й Українського Студентського Клубу при університеті, а Тамара — у всіх проявах одумівської діяльності і вчителюванні в Недільній Школі при церкві. Ця безпереривна праця в рідному середовищі еднає їхні молоді серця й сьогодні ми з особливою приємністю вітаємо їх як примірне молоде подружжя й покладаємо на них великі надії.

По весіллі молодята розпочнуть своє родинне життя у місцевості де Віктор працює як молодий інженер-технолог, а Тамара докінчуватиме свої студії в учительському каледжі. Щиро й радісно вітаємо цю подію-виникнення нової і надійної нашої родини. Щастя їм, Боже, у їхніх перших кроках і зсьому майбутньому подружньому житті, а батькам з признанням бажаємо відчутти повне душевне задоволення з виконання свого обов'язку, і зрозуміти що на них справдилась народня мудрість: "Добрі діти — родичам вінець".

На весільній забаві п-во М. Співак і М. Тищенко перевели збірку на рідну пресу — в сумі \$65.00, з чого \$35.00 призначено на "Молоду Україну" й вироблення кліші.

Жертводавцям щира подяка, а молодій родині п. інженера Віктора й Тамари Кошарних "Многих літ!"

Присутній

СВЯТО ДЕРЖАВНОСТІ І СОБОРНІСТІ В ТОРОНТІ

В п'ятницю, 21 січня, 1966 року мер міста Торонто Філіп Гівенс прийняв українську делегацію, що складалася з членів президії і складових організацій Відділу Комітету Українців Канади (КУК) в Торонті та представників української преси і радіо-програми. На прийнятті були також присутні представники молодечих організацій — ОДУМ, Пласт, СУМ і МУНО.

Петицію делегації відчитав голова Відділу КУК д-р Осип Бойко. Потім мер відчитав прокламацію управи міста Торонто, якою проголосив день 22 січня 1966 року — Українським Днем у Торонті і розпорядження про вивішення державних прапорів

ЛИСТ ОДУМІВЦЯ З ВЕТНАМУ

канадійського і українського в днях 22-го і 23-го січня на Міській Рагуші.

Після цього д-р О. Бойко при співучасті молоді передав мерові Гівенсові синьо-жовтий прапор, який мер розгорнув і сказав про державність і соборність України та підкреслив значення українців у Канаді.

В неділю, 23 січня, 1966 року в одній з найбільших залей міста Торонта "Мессі Гал" КУК влаштував свято державности й соборности України. Свято відкрив д-р О. Бойко. Він також представив міністра оборони Канади П. Гелієра, який мав слово як представник від федерального уряду. П. Гелієр говорив коротко, змістовно і цілком прихильно до української визвольної справи.

Святочну доповідь прочитав полк. В. Кедровський з Нью Йорку. Доповідач детально з'ясував, в яких обставинах були писані і проголошені всі Чотири Універсали Української Центральної Ради. Він також підкреслив окремі глибоко зворушуючі моменти цієї історичної події.

У мистецькій частині святкування взяли участь хор "Прометей" та збірний хор "Прометей", "Чайка" і "Дівочий хор" під керівництвом В. Кардаша, Стефи Федчук, драматичне сопрано та відомий піаніст Роман Рудницький. В збірній рецитації молоді взяли участь Зеня Банах, Ліда Брода, Володимир Антонович та молодь ОДУМ-у, Пласту і СУМ-у.

Не зважаючи на дуже несприятливу погоду присутніх на святі було досить багато. Одержано привітальні телеграми від прем'єр міністра Канади Л. Б. Пірсона, провідника опозиції Джона Діфенбекера та мера м. Торонта Ф. Гівенса.

Містимо нижче лист активного одумівця, тепер вояка американської армії, Трентонської філії ОДУМ-у, США, Олександра Івахненка з Ветнаму. Цей лист був видрукуваний 30 грудня 1965 року в трентонській газеті "The Evening Times" під заголовком "Ідеї про свободу молодого вояка". Редакція згаданої газети інформує своїх читачів, що 23-річний автор залишив Україну під час другої світової війни. Мешкав у Бразилії, а пізніше переїхав до США. Олександр Івахненко — інформує часопис — володіє трьома мовами й ними користується в листуванні з братами та батьками. Між іншим, один з братів Олександра, Іван є головою філії ОДУМ-у в Трентоні та організаційним реф. ГУ ОДУМ-у США. Як звичайно, англомовна преса ще й далі не може чи не хоче зробити різниці між українською і російською мовами. Тому газета й пише, що Олександр в листі російською мовою (перо редактора не захотіло писати "українською мовою") до своїх батьків повідомляє, що він, як усе піде гаразд, на днях вирушить назад до Америки. О. Івахненко, покликаний до армії в січні 1964 року, з серпня перебуває у Ветнамі, де розряджав (знешкоджував) комуністичні міни та снаряди та був кулеметчиком на гелікоптері. Ось його лист в мові оригіналу:

An Khe, Viet Nam.

Dear Mr. Editor:

My name is Alexandre Ivahnenko. I'm specialist fourth class in the Army serving in South Viet Nam.

I'm sending this letter to your paper concerning the people who protest the war here in Viet Nam.

I try to love my fellow man no matter who or what he is, but I find it hard to believe American men and women really object to U.S. servicemen being in Viet Nam.

It brings much sorrow to our hearts when we hear what some of our fellow Americans are doing in the States, but it does not lower our morale. It only gives us a stronger desire to do our job here.

If these people who parade, protest and tell us we are fighting a useless war had to live without their freedom, they would change their point of view.

If they would only think of how it would be to live in a country without freedom without any hope of future dreams ever coming true.

Perhaps they don't care about the people in South Viet Nam, but if the U.S. troops were to pull out, the trouble would never stop here.

Perhaps a few years from now we would be fighting this same war in our own backyard.

*

Mr. Editor, please don't think I'm trying to act like a hero, because I'm far from it. I'm just a young soldier trying to do my part in an old war, but it is a war in which I would gladly give my life if it will help bring freedom to the people here and help it grow stronger in our own country.

To me, one of the most important things about freedom is that it means that little children today, and perhaps some day their own children, can grow up in a land where they can learn the teachings of a real and true God.

The night I left home to come here, I left my mother standing in the doorway crying. My father's last words were spoken to me with a tear in his voice.

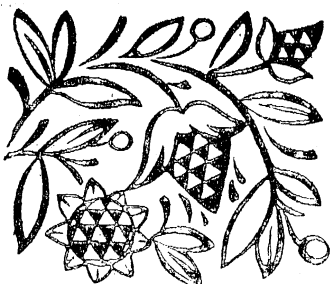
*

Mr. Editor. I like thousands of other servicemen in Viet Nam, have hopes and dreams of seeing our families and loved ones again, but freedom is more important than this.

I do not want to die here, but I have no fear of death. I know my God is real and my trust and faith is in Him.

Since I have been here, points in the "Soldier's Code of Conduct" really mean a lot to me; I'm glad to have learned to live with them. Especially the first one:

"I am an American fighting man. I serve in the forces which guard our country and protect our way of life. I am prepared to give my life in its defense."

ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ. МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ ВІЙСЬКА УКРАЇНСЬКОГО. ЗБІРНИК 10.

Видання Українського Воєнно-Історичного Інституту, Торонто, 1964, 255 ст.

Збирання й друкування матеріалів до історії українського війська розпочало було в Калиші, в Польщі, ще Українське Воєнно-Історичне Товариство. Воно збило багато матеріальних решток, документів та спогадів до історії українського війська за часів визвольної боротьби українського народу в 1917-1921 рр. і випустило в світ 9 томів вартисних матеріалів — "За Державність". На жаль, все зібране в Польщі майно загинуло на початку другої світової війни, як загинув тоді ж у друкарні у Львові й 10-ий том "За Державність", що закінчувався друком. У наслідок війни припинило своє існування й Товариство.

У 1947 р. на еміграції в Німеччині старанням ген. М. Садовського створився Український Воєнно-Історичний Інститут, що згодом переїхав до Канади. На порожньому місці, починаючи все з початку, почав він знову збирати різноманітні матеріали, що збереглися ще на руках в учасників колишніх визвольних змагань, та їхні спогади про ті чи ті епізоди боротьби. В наслідок кропіткої 17-тирічної праці пощастило знову дещо зібрати. Зібрані видані в Польщі збірники "За Державність" та інші дотичні видання й матеріали. Створено Музей, а також поступово зібрано й акумульовано деякі грошові засоби, що й дали, кінець-кінцем, можливість видати цей 10-ий том "За Державність".

Поява цього збірника — це наслідок цілеспрямованих, наполегливих і невпинних старань гуртка людей, зібраних у Українському Воєнно-Істор. Інституті, що з почуття свого національного й громадського обов'язку віддають свій час, свої зусилля й свої матеріальні засоби на корисну творчу працю на занедбаній та тяжкій нашій громадській ниві, знаючи наперед, що та наша нива не може віддячити їм ніяким матеріальним забезпеченням.

Зовнішність цього 10-го збірника "За Державність" робить приємне враження: формат — велика вісімка, папір добрий, легкий до читання корпус, багато фотографій на вставних аркушах. І разом з тим і з внутрішнього боку він становить безперечну вартість. Статті, зібрані головним редактором ген. М. Садовським, добре з мовно-літературного погляду проредаговані покійним П. С. Гавришем, коректурних огріхів небагато.

Всього в збірникові вміщено 19 статей-спогадів. Обсяг їх і вартість, звичайно, не однакові. Одні опрацьовані старанно, ґрунтовно, удокументовано, і являють вони собою значний історичний інтерес. Наприклад, статті: В. Кедровського, П. Дубрівного, Гр. Маслівця та деякі інші. Інші ж — це короткі спогади про ті чи інші дрібні пригоди боротьби, написані без претенсії на вичерпність і абсолютну точність. У деяких статтях можна натрапити навіть на цілком протилежні думки й твердження з приводу оцінки одного й того ж кардинального питання. (Порівн. твердження в статтях Гр. Маслівця й Ів. Косця). Проте це вдумливого читачеві не пошко-

дить. У цілому ж зібрано в збірникові вартисний матеріал для тих, хто безсторонньо, з одним тільки бажанням узнати правду, вивчають події визвольної нашої боротьби в 1917-1921 рр. Уважне читання, безсторонне аналізування тих подій і фактів та співставлення різних думок допоможе читачеві виробити собі ясний і правдивий погляд на нашу минавшину, допоможе відділити об'єктивну історичну правду від суб'єктивних, а часто-густо й цілком тенденційних тверджень. А на цю свідому тенденційність, на жаль, хворіють у нас деякі претенденти на справжніх істориків, на шкоду собі та українській історичній науці.

Д. С.

До Хвальної Редакції "Молода Україна" в Торонті.

Замість квітів на могилу бл. п. Президента УНР в екзилу д-ра Степана Витвицького, який так високо цинив працю ОДУМ-у — складаємо 35 дол. амер. На виховну працю Юного ОДУМ-у 25 дол., а на пресовий фонд журналу "Молода Україна" 10 дол.

Марія та Макар Каплиці

К Н И Ж К И

БЕРИ і ЧИТАЙ

Бор. Грінченко: **Сонячний промінь** (повість) — \$2.85, Повісті та оповідання (два томи) — \$3.85, С. Скляренко: **Святослав** (істор. роман) — \$3.00, П. Мирний: **Повія** (роман) — \$3.00, Ів. Манило: **Грім за зорею** (поезії) \$0.65, В. Чапленко: **Уводни** — \$1.00, Юр. Яновський: **Вершники** (роман, в тверд. оправі) — \$1.80.

Адреса для замовлень:

I. MANYLO, WOLOSOWAR
P. O. Box 472
Vineland, N. J., U.S.A.

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 Bloor Street West — Toronto, Ontario
Tel.: 535-2135 — 535-2136

Подорожування літаком, пароплавом, поїздом, чи автобусом в Канаді і в інших країнах, замовлення готелів, спровадження своїх, вироблення віз і паспортів, безкоштовні інформації у справі еміграції — все це полагають Вашою рідною мовою досвідчені власники

ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОДОРОЖЕВОГО БЮРА В ТОРОНТІ

МАРКІЯН КОГУТ і ДАРІЯ ЗАЛОЗЕЦЬКА

ОЙ, НЕ РІЖ КОСУ

Музика Я. Вишиваного
Слова М. Ткача.

Ой, не риж косу,
Бо хороша,
Не погань красу —
Дуже прошу я.

Не фарбуй своє
Личко фарбою,
Будь така, як є,
Ти ж бо гарная.

Не журись, що я
Не ходитиму.
Ти — любов моя,
Я любитиму.

Про чужу красу
І не марю я,
То ж не риж косу —
Будеш парюю.

Ні, не риж косу,
Бо хороша.
Не погань красу —
Дуже прошу я.

Покохав тебе
Закосичену,
Бо краса твоя
Непозичена.

КОЛИСКА ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ

Серед численних островів у гирлі Дніпра — цей найбільший. Легендарна Хортиця! Один з найкрасивіших куточків України.

Перша згадка про острів у древньоруських літописах належить до 1103 року, коли князь Святослав Ізяславович вирушав у похід проти половців і зупинився на Хортиці.

Довго не вдавалося встановити походження назви острова. За часів запорізького козацтва острів був неприступною і грізною фортецею для ворогів. Можливо, звідси його назва: "хортиця" — "фортеця". Проте, ні. Ця назва зустрічається з більш віддалених часів, з X століття, коли робив свої перші походи київський князь Святослав.

Контури острова нагадують

контури собаки-хорта. А може, звідси походить його назва?

Острів був зручним місцем для відпочинку слов'ян на великому водному шляху з "варягів у греки". Після вдалої переправи через небезпечні дніпровські пороги, виходячи на спокійні простори ріки, чозни приставали до острова. Відпочиваючи тут, мандрівники звертали вдячні молитви до древнього бога Хориса, покровителя воєн і мандрівок. Ймовірно, що з цим старовинним обрядом і пов'язано назву острова.

До історії України Хортиця увійшла як колиска Запорізької Січі. Багатьма археологічними знахідками порадувала вона дослідників у наші часи. Досі збереглися на острові залишки земляного укріплення часів Запорізької Січі. Тут працівникам обласного краєзнавчого музею вдалося знайти гарматні ядра.

Вони невеликі за розміром. Але на деяких збереглися ливарні шви. Краєзнавці звернулися за спеціальною консультацією до Ленінградського артилерійського історичного музею. Ось що відповів йому вчений секретар Ободовський:

"Знахідка чавунних ядер на Хортиці є важливою подією. Наявність ливарних швів і ливників на ядрах дає змогу припустити, що вони були відлиті тут же, на острові".

Збереглося на території Хортиці і багато древніх курганів. Їхні розкопки теж обіцяють безліч цікавих матеріалів. В археологічних розшуках активну участь беруть коні історики, учні запорізьких шкіл.

Сподіваємося, що острів — свідок далеких часів — розкриє ще чимало таємниць.

В. Пешанов,
Т. Мунько, краєзнавець

Кальман СЕГАЛ

КАЧКА

Професора Фрументуша Смутного я зустрів сьогодні на вулиці. Стояв перед вітриною магазину "Птиця". Був, як звичайно, серйозний і зосереджений.

— Маестро, — сказав я, торкаючи його за плече. — Що трапилось?

Учений зітхнув:

— Ах, проблеми, проблеми... Існують явища такі складні й заплутані, що над ними можна марно битися цілі роки. Людський розум такий недосконалий...

— Ви, певно, маєте на увазі проблеми, пов'язані з найновішими відкриттями фізики й атомістики?

— Ах, ні, — відповів Фрументуш. — Я кажу про звичайнісіньку качку. Ось вона, — вкавав на обскубаного птаха у вітрині.

— Так ніби звичайне собі створіння, — вів далі маестро, — а тим часом яке складне. Ви уявляєте собі цього птаха ще вчора, коли...

— Авжеж, — перебив я, — уявляю і не бачу в тім нічого дивного.

— Ну, звісно, — усміхнувся вчений, — маєте розум простий, примітивний, і тим вас нічого не дивує. А що для мене, так це філософська проблема. Спробуйте-но подумати. Зима, мороз, снігу по коліна — а вона ходить собі боса, як у найбільшу спеку.

— Хто?

— Качка. Або ось літо. Спека, сонце палить як сатана, а вона ходить у своєму кожусі з пуху й пір'я, як у найбільші морози.

— Так це правда, — по-дурному засміявся я. — Але що з того виходить?

— Отож-то — що з того виходить? Я ще не знаю. Над цим саме я й міркую. Бо коли зима, то чого вона ходить боса? А коли літо, то навіщо їй пір'я?

— Кому? — спитав я ошаліло.

— Качці! — гукнув Фрументуш і, одвернувшись від мене, поринув у задуму.

Ех, проблеми, проблеми...

Переклад з польської

КРИЛАТІ ВИРАЗИ

Король голій

У казці Г. К. Андерсена (1805-1875) "Новий одяг короля", розповідається про те, як два шахраї взялися пошити одяг для короля з тканини, начебто невидимої для дурнів і тих людей, що перебувають "не на своєму місці". Коли король у новому "одязі" проходив містом, всі голосно вихваляли його неіснуюче вбрання. І тільки один хлопчик вигукнув: "Дивіться, а король зовсім голій!"

Вислів уживають, коли йдеться про дискредитовані авторитети, про теорії, антинауковість яких викрита, та ін.

Зачароване коло

За старовинними уявленнями, чаклуни могли окреслити навколо себе коло, межі якого не сміли переступити ворожі їм сили. Всі предмети в колі ставали незримими, якщо ж у нього потрапляла людина, вона не могла вийти звідтіля. Забобонні люди намагалися за допомогою "зачарованого кола" вберегтися від нечистої сили (у повісті М. В. Гоголя "Вій" розповідається, що бурсак Хома Брут "з острахом накреслив навколо себе коло", рятуючись від фантастичних потвор, які переслідували його).

У переносному значенні "зайти в зачароване коло" — потрапити в безвихідне становище.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Стокальська Н., Ньюарк	\$7.00
Федченко В., Парма	2.00
Педенко В., Торонто	1.50
Кирейко В., Ньюарк	1.00
Білоцерківський А., Ласале	1.00
Ставінський Б., Бруклін	1.00
Шаблій М., Чикаго	3.00
Новохацький Я., Чикаго	1.00
Ємець Л., Сиракюз	2.00
Семотюк Я., Торонто	2.50
Шнурко Ю., Садбури	1.00
Павленко І., Скоч Плейнс	1.50
Степовий К., Ньюарк	1.00
Дробот М., Філядельфія	1.00
Гаврас І., Філядельфія	1.00
Сакальчук А., Філядельфія	1.00
Кривка Н., Литл Фолс	1.00
Гусаковський В., Нью Йорк	5.00
Ганіна М., Філядельфія	2.00

Гасвська С., Йонкерс	1.00
Гребінник Я., Оквіл	6.50
Ходаченко М., Торонто	1.50
Канарейський А., Ст. Леон.	2.00
Білик І., Чикаго	1.00
Скоп А., ЛаМеса	5.00
Розгін І., Чикаго	1.00
Великий І., Чикаго	1.00
Свириденко І., Бриджпорт	1.00
Ємець Л., Ворнерс	2.00
Магула М., Мейпелвуд	1.70
Міршук Д., Валед Лейк	1.00
Ступак С., Чикаго	1.00
Меркело А., Чикаго	1.00
Фащук В., Чикаго	1.00
Іванів А., Чикаго	2.00
Сенько П., Ярдвил	1.00
Білоус Г., Монтерей	1.00
Крамар А., Торонто	2.00
Ситник М., Гамільтон	1.00
Богуславський П., Клівленд	3.00
о. Весоловський Л., Нью Йорк	2.50
Бутенко І., Рочестер	1.00
Пальчик Д., Чикаго	1.00
о. Царик О., Філядельфія	1.00
З весілля В. і Т. Кошарних в Лондоні, Онтаріо	\$30.00.
Каплиці М. і М. з Рочестеру	10.00
Філія ОДУМ-у в Чикаго з вечора-зустрічі редактора П. Волиняка з читачами міста Чикаго	\$20.00.
З хрестин п-ва Антоновичів у Ошаві	\$10.00.
Фючер Фюел Ойл Лтд., Торонто, Онт.	\$10.00.
Яків та Лариса Юхименки з нагоди хрищення доньки Ліди	\$20.00.
Усім жертводавцям щира подяка.	

Адміністрація та редакція "Молодої України"

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Гринько Іван, Філядельфія	37
Філія ОДУМ-у в Чикаго	8
Лободенко С., Філядельфія	1
Ємець Леонід, Сиракюз	6
Харченко О., Торонто	1
Родак Валя, Торонто	8
Павлюк Віра, Торонто	2
Гавриш А., Торонто	3
Григоренко В., Сомерсет	1
Денесюк Еміль, Торонто	2
Лукаш Олена, Мансфільд	1
Свириденко Іван, Бриджпорт	4
Усім щиро дякуємо.	

Адміністрація та редакція "Молодої України"

Ціна 40 центів.

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І ШКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві позички.
- Асекурує ощадності до 2 тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє урядування.

ВПИШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ

З ПОСЛУГ

У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗИ!
406 Bathurst St., Toronto
Tel.: EM 3-3994

УВАГА!

УВАГА!

Чистимо безплатно печі (форнеси) і даємо безплатну ціло-річну обслугову

нашим сталим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте також з нашої
БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2-1969

Кажуть було так...

Якось англійський прем'єр Мак Дональд зустрів Чапліна.

— Що поробляете, дорогий Чапліне?

— Обдумую новий фільм. А ви, мабуть, теж готуєте якийсь великий видовисько?

— Можливо, — відповів Мак Дональд, — але ми, політики, не обдумуємо наші сценарії так, як ви, артисти. У нас не вистачає на це часу.

— Тому ваші твори і не до вподоби публіці, — зауважив Чаплін.

МІКРОБАЙКИ В ПРОЗІ

Колесо:

Кажуть, що Земля крутиться. Хай вона мені ще доведе це.

Ялинка:

Хоч би швидше Новий Рік. Може, зрубують та прикрасять.

Маятник до годинника:

Мотаюсь дні і ночі, а славу ти маєш.

Пеньок:

Ви гадаєте, я не потрібний? Мене знищити? А де ж гадюки ховатимуться?

Павук:

Звинувачують, що я полюю на мух. Клянусь, що самі ловляться.

АНТИЧНІ УСМІШКИ

Хтось сказав, що Діоген не розумний. Почувши це, він відповів:

— Ні, це не так. Просто у мене не такий самий розум, як у вас.

—○—

Філософ Крат сказав якось молодому багатієві, оточеному підлабузниками:

— Юначе, мені шкода тебе, ти такий самотній!

—○—

Батько Олександра Македонського Філіпп говорив, що краще гурт оленів під проводом лева, ніж гурт левів під проводом оленя.

—○—

Олександр Македонський дорікав своєму нахлібникові Клейсофу, що той занадто часто про щось просить. Клейсоф відповів:

— Це для того, щоб про мене не забували.

—○—

Олександр Македонський попросив учителя геометрії коротко викласти йому цю науку. Той відповів:

— Царю, у країні є шляхи королівські і шляхи приватні, але в геометрії для всіх існує лише одна дорога.

—○—

Коли філософа Теокрита запитали, чому він не пише, той відповів:

— Бо так, як я хочу писати, я не можу, а так, як я можу, я не хочу.

—○—

Коли філософ Анаксімен починав свої промови, його сучасник Теокрит говорив:

— Слова ллються річкою, а зміст просякає краплями.

—○—

Відомий атенський політичний діяч і оратор Демосфен, побачивши одного разу якогось демагога, що надто розбазікався, зауважив:

— Багато говорити, це ще не значить добре сказати, але добре говорити — значить багато сказати.

—○—

Філософа Діогена запитали, що найшвидше зникає у людини.

Він відповів:

— Вдячність.

—○—

Сократа запитали, чиї слова він вважає найбільш переконливими.

— Тих, у кого ці слова супроводжуються відповідними вчинками.

—○—

Великий античний філософ Платон говорив, що найприємніша річ — чути правду.

Інший філософ Понемон вважав багато приємнішим говорити її.